

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des tribunaux cambodgiens

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King

Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
Pre-Trial Chamber
Chambre Préliminaire

D257/1/8

**តារាងប្រជុំសវនាការ និងតារាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពី
ការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម
ដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងក្នុងរយៈពេលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ**

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ: ០០២/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ២១)

ចំពោះមុខ: ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ប្រធាន

ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET

ចៅក្រម នំយ ដូល

ចៅក្រម Kang Jin BAIK

ចៅក្រម ហួត តុនី

កាលបរិច្ឆេទ: ថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៦

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/date de reception): ០១ / ១២ / ២០១៦
ម៉ោង (Time/Heure) : ១១ : ៣០
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង : Case File Officer/L'agent chargé du dossier: S.MIN R.A.A.A

**សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាព
កិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ**

សហព្រះរាជអាជ្ញា

ជា ណាង
Nicholas KOUMJIAN

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអ្នកជំនាញ

ពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

លីន ហ្គីណូ	Linda BEHNKE
ហ្វាន គីមស្វន	Laure DESFORGES
គីម ម៉េងយី	Herve DIAKIESE
ឡា ជុនធី	Ferdinand DJAMMEN-NZEPA
សំ សុគង់	Nicole DUMAS
ស៊ិន សុវ៉ាន	Isabelle DURAND
ទី ស្រីនណា	Françoise GAUTRY
វ៉ែន ពៅ	Martine JACQUIN
	Christine MARTINEAU
	Barnabe NEKUI
	Lyma NGUYEN
	Emmanuel JACOMY
	Beini YE

សហមេធាវីការពារក្តីម្ចាស់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ម៉ូ លុដ្ឋរ
Richard ROGERS
Göran SLUITER

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (“អ.វ.ត.ក”) បានទទួល “សំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ” ដែល បានដាក់នៅថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ (“សំណើ”)^១។

I. សេចក្តីផ្តើម

- 1. សំណើនេះត្រូវបានសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ (“ស.ច.ស.អ”) បញ្ជូនទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមវិធាន ៧៦(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (“ដីកាសម្រេចបញ្ជូនសំណុំរឿង”)^២។

II. ប្រវត្តិសិរិវិធី

- 2. នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទី បានដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ (“ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ”)^៣ ជូនទៅការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដោយចោទប្រកាន់អំពីការជាប់ពាក់ព័ន្ធរបស់ [REDACTED] (ហៅ “[REDACTED]” និង “[REDACTED]”) នៅក្នុងអំពើឧក្រិដ្ឋ ដែលសំដៅដល់ ក្នុងចំណោមបទចោទផ្សេងៗទៀត បទចោទអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។
- 3. នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ (“ស.ព.អ”) បានដាក់ជូនការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (“ក.ស.ច.ស”) នូវ “ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ

¹ សំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ ថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ ឯកសារ A259។

² ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើសុំមោឃភាពរបស់ [REDACTED] តាមវិធាន ៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី ៣០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257 កថាខណ្ឌ ៤១-៤៣ (“ដីកាសម្រេចបញ្ជូនសំណុំរឿង”)។ សូមមើលផងដែរ លិខិតពីក្រឡាបញ្ជីរបស់ ក.ស.ច.ស ធ្វើជូនមន្ត្រីគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង ស្តីអំពីការបញ្ជូនសំណៅថតចម្លងនៃសំណុំរឿង ០០៤ ទៅ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អនុលោមតាមសំណុំរឿង ០០៤-D257 ថ្ងៃទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1។

³ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរលើកទី៣ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ថ្ងៃទី ២០ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ឯកសារ D1 កថាខណ្ឌ ១១៧(គ)។ សូមមើលផងដែរ សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីអំពីការដាក់ ដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងស៊ើបសួរលើកទី៣ ថ្ងៃទី ៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ ឯកសារ D1/1។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ឬយេនឌ័រ” (“ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម”)⁴ ជាសម្ងាត់ និងបាន ចេញ សេចក្តី ផ្តឹងការណ៍មួយដោយជូនដំណឹងដល់សាធារណជនអំពីការដាក់ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើប សួរបន្ថែម ដោយបញ្ជាក់ថា “ព័ត៌មានបឋមដែលយើងមាននាពេលនេះបញ្ជាក់ថា អាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំ [...] ត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងបាន កើតឡើងនៅតាម តំបន់នានាដោយមានជនសង្ស័យដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ គឺជាអ្នកកាន់មុខនាទីជា អ្នកបញ្ជា ឬផ្នែកនយោបាយដ៏មានឥទ្ធិពល”, ដែល “ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូន រឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមផ្អែក ទៅលើភស្តុតាងថ្មីដែលជាឯកសារដែលអាចរកបាន ចាប់តាំងពីពេលដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿង ឱ្យស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ មក”, សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “ជឿជាក់ថា ការចោទ ប្រកាន់លើអង្គហេតុនានាដែលមាននៅក្នុងភ័ស្តុតាងថ្មីនេះ គឺជា ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលរួមមាន [...] អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត”, សហព្រះ រាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ “បានស្នើឱ្យ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបន្តស៊ើបសួរទៅលើ ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះបន្ថែមទៀត និង ការទាក់ទងណាមួយទៅនឹងជនសង្ស័យដូចដែលមានឈ្មោះ ទាំងនោះ” និងចុងក្រោយបញ្ជាក់ថា “ជាសំខាន់គឺត្រូវជៀសវាងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានណាមួយ រហូតទាល់តែកិច្ចស៊ើបសួរបានចប់ សព្វគ្រប់សិន”⁵។

- 4. នៅថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ សហមេធាវីរបស់ [REDACTED] បានដាក់សំណើនេះ។
- 5. នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៥ [REDACTED] បានចូលរួមក្នុងសវនាការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង ហើយ ស.ច.ស.អ បានចោទប្រកាន់គាត់ ក្នុងចំណោមបទល្មើសផ្សេងទៀតអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង មនុស្សជាតិ⁶។ ក្រោយមកទៀត នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៥ ស.ច.ស.អ បានចេញដីកាសម្រេចបញ្ជូនសំណុំរឿង ដោយមានការ “ជឿជាក់ថា មេធាវីការពារក្តី តាម រយៈ

⁴ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ឬអំពើ ហិង្សាយេនឌ័រ ថ្ងៃទី ២៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤ ឯកសារ D191 (“ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម”)។

⁵ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សេចក្តីប្រកាសព័ត៌មាន៖ សេចក្តីផ្តឹងការណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ Nicholas Koum jian ស្តីអំពី ថ្ងៃទី ២៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤ <http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/media/OCP%20Press%20Release%2024%20Apr%2014%20KHM.pdf> (សេចក្តីបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁶ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង ថ្ងៃទី ៣០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D242។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

សំណើសុំមោឃភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ បានលើកឡើងពី “ករណីអាចជំទាស់តវ៉ាបាន” ដែលតម្រូវឱ្យបញ្ជូនសំណើនេះទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ⁷។

- 6. នៅថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់សំណើសុំការអនុញ្ញាតដាក់ ចម្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសំណើសុំមោឃភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ តែភាសាអង់គ្លេសជាមុនសិន ចំណែកសំណើបកប្រែជាភាសាខ្មែរនឹងដាក់តាមក្រោយ⁸។
- 7. ដីកាសម្រេចបញ្ជូនសំណុំរឿង និងសំណើថតចម្លងនៃសំណុំរឿង ០០៤ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅអង្គបុរេ ជំនុំជម្រះ នៅថ្ងៃទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥⁹។
- 8. នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានផ្ញើសារអេឡិចត្រូនិក ទៅ កាន់មន្ត្រីច្បាប់របស់អង្គជំនុំជម្រះ ដោយស្នើសុំសេចក្តីណែនាំទាក់ទិននឹងនីតិវិធីក្នុងការដាក់ចម្លើយ តបទៅនឹង សំណើនេះ¹⁰ ហើយនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ បានដាក់ចម្លើយតបមួយទៅ នឹងសំណើនេះក្នុងទម្រង់ជាឯកសារអេឡិចត្រូនិក។
- 9. នៅថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿងបានជូនដំណឹងដល់ភាគីអំពី “សេចក្តី ណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដល់ភាគី តាមរយៈសារអេឡិចត្រូនិក” (“សេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា”) ដោយបានណែនាំឱ្យសហមេធាវីរបស់ [REDACTED] ដាក់ពាក្យសុំនៅ ចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល ១០ថ្ងៃ ដែលចាប់ពីពេលនោះទៅ “កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី លើពាក្យសុំ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបញ្ញត្តិទូទៅនៃវិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង”¹¹។

⁷ ដីកាសម្រេចរួមលើសំណើសុំមោឃភាពរបស់ [REDACTED] តាមវិធាន ៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថ្ងៃទី ៣០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257 កថាខណ្ឌ ៣០។

⁸ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំការអនុញ្ញាតដាក់សំណើបកប្រែចម្លើយតបតាមក្រោយ ថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/3.3។

⁹ ឯកសារ D257/1។

¹⁰ សារអេឡិចត្រូនិក កម្មវត្ថុ កាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយសម្រាប់ការដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំ ជម្រះធ្វើមោឃភាព ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ ថ្ងៃទី ១៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/3.4។

¹¹ សារអេឡិចត្រូនិកពីមន្ត្រីគ្រប់គ្រងសំណុំរឿង ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ សេចក្តីណែនាំរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះដល់ភាគី តាមរយៈ សារអេឡិចត្រូនិក ថ្ងៃទី ៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ឧបសម្ព័ន្ធច ភ្ជាប់ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

- 10. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ សហមេធាវីរបស់ [REDACTED] បានដាក់ការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ដោយបានអះអាងថា ចម្លើយតបណាមួយទៅនឹងសំណើ ដែលបានដាក់នៅពេលនេះ គឺពុំបានដាក់ទៅតាមពេលវេលាដែលបានកំណត់ទេ ដូច្នោះអង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែពិចារណាតែទៅលើទង្វើករណីដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើបានហើយ (“ការឆ្លើយតបរបស់ [REDACTED] ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ”) ¹²។
- 11. នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ បានដាក់ចម្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសារអឡិចត្រូនិករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ (“ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ”) ¹³។
- 12. នៅថ្ងៃទី ២១ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានដាក់សំណើមួយ ជាភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ សុំពន្យាររយៈពេលកំណត់ និងដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងសំណើតែមួយភាសាជាមុនសិន ¹⁴។ សំណើបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃសំណើនេះ ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី ២៨ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥។ នៅថ្ងៃទី ២ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានដាក់តែជាភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះនូវចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសារអឡិចត្រូ

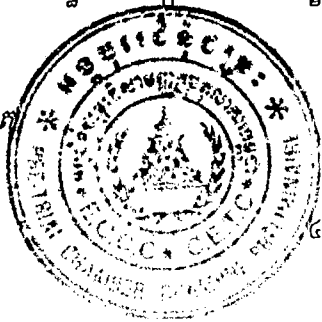
ទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ និងការឆ្លើយតបរបស់គាត់ចំពោះសារអឡិចត្រូនិករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ថ្ងៃទី ២៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/3.7 (“សេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ០៣ ខែ កញ្ញា”)។

¹² ការឆ្លើយតបចំពោះសារអឡិចត្រូនិករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ទាក់ទងនឹង “សំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ” (A259) ថ្ងៃទី ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/1។

¹³ ឯកសារ D257/1/3។

¹⁴ សំណើរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីសុំពន្យាររយៈពេលកំណត់ និងដាក់សំណើសុំនេះតែមួយភាសាជាមុនសិន ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតទាំងអស់ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ ថ្ងៃទី ២១ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/2។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

និករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ (“ចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”)¹⁵។ ចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវបានជូនដំណឹងតែជាភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥។ សំណៅបកប្រែជាភាសាខ្មែរនៃចម្លើយតបនេះ ទទួលបាន នៅថ្ងៃទី ៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៥។ នៅថ្ងៃទី ១១ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៥ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបាន ចេញសេចក្តីជូនដំណឹងមួយ អនុលោមតាមវិធាន ៧៧(៣)(គ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អំពីសេចក្តីសម្រេច បន្តដំណើរការនីតិវិធី ដោយផ្អែកតែលើមូលដ្ឋាននៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ប៉ុណ្ណោះ។ ពុំមានការដាក់ការឆ្លើយតបជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទដែលបាន កំណត់ឡើយ។

13. នៅថ្ងៃទី ៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ អ៊ឹម ថែម បានដាក់សំណើមួយសុំអនុញ្ញាតដាក់សារណាគាំទ្រ សំណើរបស់ [REDACTED] (“សំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED]”)¹⁶។ នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់សំណើសុំការអនុញ្ញាតដាក់ចម្លើយតបរបស់គាត់ទៅ នឹងសំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED] តែមួយភាសាជាមុនសិន¹⁷។ នៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានដាក់តែជាភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ នូវចម្លើយតបរបស់ គាត់ទៅនឹងសំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED] ដែលសំណៅជាភាសា ខ្មែរ ត្រូវបានដាក់ នៅ ថ្ងៃទី ២១ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ (“ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹង [REDACTED]”)¹⁸។ ចម្លើយតប របស់ ស.ព.អ ទៅនឹង [REDACTED] ត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី ២៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥។ មេធាវី តំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមិនបានដាក់ចម្លើយតបណាមួយ ទៅនឹងសំណើ របស់ [REDACTED]

¹⁵ ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើប អង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ និងការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសារអេឡិចត្រូនិករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ថ្ងៃទី ៥ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/5។

¹⁶ សំណើរបស់អ្នកស្រី [REDACTED] សុំអនុញ្ញាតដាក់សារណាគាំទ្រសំណើរបស់ [REDACTED] ដែលស្នើសុំឱ្យធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើប អង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ យោងតាមសារអេឡិចត្រូនិករបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្វើនៅថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៥ ថ្ងៃទី ៨ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/4។

¹⁷ សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិសុំការអនុញ្ញាតដាក់សំណៅបកប្រែនៃចម្លើយតបជាបន្តបន្ទាប់ ថ្ងៃទី ៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/6។

¹⁸ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] សុំធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតលើអាពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D257/1/7។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

នៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទដែលបានកំណត់នោះឡើយ។ សហមេធាវី របស់ [REDACTED] មិនបានដាក់
ការឆ្លើយតប ណាមួយនៅក្នុងកាលបរិច្ឆេទដែលបាន កំណត់ ឡើយ។

- 14. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦ ស.ច.ស.អ បានចោទប្រកាន់ [REDACTED] ក្នុងចំណោមបទល្មើស
ផ្សេងទៀត អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដូចជា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត រួមទាំង
អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ¹⁹។

III. បញ្ហាបឋម

- 15. ជាដំបូង អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវដោះស្រាយសំណើរបស់ភាគីដែលលើកឡើងនូវបញ្ហាផ្នែកនីតិវិធី
បឋមនៅក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ថា “កិច្ចដំណើរ ការ
នីតិវិធីលើពាក្យសុំ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបញ្ញត្តិទូទៅនៃវិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង”²⁰ដែលអនុញ្ញាត
ឱ្យភាគីនានាដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងសំណើ។ [REDACTED] បានឆ្លើយតបថា ចម្លើយតបណាមួយទៅ
នឹងសំណើ ដែលបានដាក់នៅពេលនេះ គឺពុំបានដាក់ទៅតាមពេលវេលាដែលបានកំណត់ទេ²¹។
[REDACTED] បានស្នើសុំការអនុញ្ញាតដាក់សារណាដើម្បីគាំទ្រសំណើរបស់ [REDACTED]²²។

III-1 តើចម្លើយតបទៅនឹងសំណើ ពុំបានដាក់ទៅតាមពេលវេលាដែលបានកំណត់

ប្រយោជន៍

- 16. [REDACTED] ជំទាស់នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថា ចម្លើយតប
ណាមួយទៅនឹងសំណើ ដែលបានដាក់នៅពេលនេះ គឺពុំបានដាក់ទៅតាមពេលវេលាដែលបាន
កំណត់ទេ ដូច្នោះ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែពិចារណាតែទៅលើទង្វើករណីដែលបានលើកឡើងនៅ
ក្នុងសំណើបានហើយ²³។ ទង្វើករណីរបស់ [REDACTED] នេះ ផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានចំនួនបួន ពោលគឺ៖
១) ភាគីដទៃទៀតពុំបានធ្វើការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើនេះឡើយ នៅពេលដែលសំណើនេះត្រូវបាន

¹⁹ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀត ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D303។

²⁰ សេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា កថាខណ្ឌ ៣។

²¹ ការឆ្លើយតបរបស់ [REDACTED] ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ កថាខណ្ឌ ៤, ២៦។

²² សំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED] កថាខណ្ឌ១-៣។

²³ ការឆ្លើយតបរបស់ [REDACTED] ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ កថាខណ្ឌ ១-៤, ២៦-២៧។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត
ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ដាក់កាលពីដំបូងនៅថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤²⁴, ២) ភាគីដទៃទៀតពុំ បានធ្វើការឆ្លើយតបទៅ នឹងសំណើនេះទេ នៅពេលដែល [REDACTED] ត្រូវបានចោទប្រកាន់ជា ផ្លូវការ (នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៥)²⁵, ៣) ភាគីដទៃទៀតក៏ពុំបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចំពោះដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ដែលបានបញ្ជូនសំណើទៅ អ.ប.ជ នោះឡើយ²⁶ និង ៤) រហូតមកដល់ពេលនេះ ពុំមានដីការបស់ តុលាការ អនុលោមតាមវិធាន ៣៩(៤) នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង ដើម្បីពន្យារកាលបរិច្ឆេទក្នុងការឆ្លើយតប ទៅនឹងសំណើនេះឡើយ²⁷។ ស.ព.អ ឆ្លើយ តបថា ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងសំណើនេះត្រូវបាន ដាក់ អនុលោមតាមកាលបរិច្ឆេទ ដែល បានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា²⁸។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ឆ្លើយតបថា នៅពេល [REDACTED] ដាក់សំណើកាលពីដំបូងនៅ ថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៤ ភាគី ដទៃទៀតពុំមានកាតព្វកិច្ចត្រូវឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើនេះទេ ដោយសារ [REDACTED] ដែលមិនមែន ជាភាគីនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ពុំមានសិទ្ធិដាក់សំណើបែបនេះ នៅពេលនោះទេ²⁹។ ពួកគាត់ក៏ បន្ថែមផងដែរថា ខុសពី ក.ស.ព អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមានសិទ្ធិ ប្តឹងឧទ្ធរណ៍តែក្នុងករណីមួយចំនួនមានកម្រិតប៉ុណ្ណោះ ដែលមិនរាប់ បញ្ចូលនូវសិទ្ធិប្តឹង ឧទ្ធរណ៍ ចំពោះដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ក្នុងការបញ្ជូនសំណើសុំមោឃ ភាពដែលភាគីដទៃទៀត បានដាក់នោះឡើយ³⁰។

- 17. អង្គបុរេជំនុំជម្រះយោងទៅលើ៖ បទប្បញ្ញត្តិវិធាននៃវិធាន ៧៦(២), ៧៦(៣) និង ៧៧ នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុង, មាត្រា ៨ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ និងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា។

²⁴ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២២។

²⁵ ដូចយោងខាងលើ។

²⁶ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៣-២៤។

²⁷ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៥។

²⁸ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ១-២, ១៤-១៨។

²⁹ ចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ១៣ ដែលដកស្រង់ដីកាសម្រេចបញ្ជូនសំណុំរឿងរបស់ ក.ស.ច.ស កថាខណ្ឌ ៣, ៥។

³⁰ ចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី កថាខណ្ឌ ១៤ ដែលដកស្រង់វិធាន ៧៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

18. ពុំមានបទប្បញ្ញត្តិច្បាស់លាស់នៅក្នុងវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បង្គាប់ឱ្យភាគីដទៃទៀតឆ្លើយតប ទៅនឹងសំណើសុំមោឃភាពឡើយ។ មាត្រា ២៥៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ('CCCP') ក៏ពុំបានចង្អុលបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់បន្ថែមទៀតអំពីបញ្ហានេះដែរ³¹។ លើសពីនេះ ទៀត វិធាន ៧៦ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា សិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស បែបនេះ ត្រូវ "អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុងទាំងនេះ"។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ នៅក្នុងចម្លើយតបរបស់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីផងដែរ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា វិធាន ៧៤(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពុំ បានផ្តល់ឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនូវសិទ្ធិតាមផ្លូវច្បាប់ ក្នុងការប្តឹង ឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកា សម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ទាំងនោះ ដែលបានចេញ អនុលោមតាមវិធាន ៧៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលយល់ព្រមបញ្ជូនសំណើសុំទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះនោះឡើយ។ ទាក់ទិននឹងសហព្រះរាជអាជ្ញា វិញ ខណៈដែលវិធានផ្ទៃក្នុងផ្តល់ឱ្យពួកគាត់នូវសិទ្ធិដែលគ្មាន កម្រិត ក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ចំពោះគ្រប់ ដីកាសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស ទោះបីជាពួកគាត់ ប្តឹង ឧទ្ធរណ៍ចំពោះដីកាសម្រេចបញ្ជូនសំណុំ រឿងរបស់ ក.ស.ច.ស ក៏ដោយ ក៏អ្វីដែលពួកគាត់អាច លើកឡើងបាននោះ (តាមរយៈបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍នោះ) គឺថា តើ ស.ច.ស.អ បានអនុវត្តលក្ខណៈ វិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការបញ្ជូនសំណើសុំទៅ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រឹមត្រូវដែរ ឬទេ³²។ ដូច្នោះ សិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ អនុលោមតាមវិធាន ៧៦(២) នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង មិនមែនបកស្រាយទៅជាសិទ្ធិ ឬកាតព្វកិច្ចរបស់ ក.ស.ច ក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹង អង្គសេចក្តីនៃសំណើសុំនោះឡើយ។ ចុងក្រោយ ពុំមានបទប្បញ្ញត្តិច្បាស់លាស់ នៅក្នុងវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បង្គាប់ដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះអំពីរបៀបក្នុងការបន្តដំណើរការនីតិវិធីនោះឡើយ ឧទា. ថា តើ ត្រូវជូនដំណឹងភាគីដទៃទៀត អំពីសំណើសុំបែបនេះ ឬយ៉ាងណា ឬថា តើ ត្រូវអនុញ្ញាត ឬបង្គាប់ឱ្យភាគីដទៃទៀតឆ្លើយតបទៅ នឹងសំណើសុំ ឬយ៉ាងណា នៅពេលដែល ក.ស.ច.ស បាន

³¹ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បកប្រែភាសាខ្មែរ-ភាសាអង់គ្លេស ថ្ងៃទី ៩ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨ ('CCCP')។

³² យោងតាមយុត្តិសាស្ត្រ បទដ្ឋានដែលបានកំណត់សម្រាប់ការពិនិត្យឡើងវិញរបស់ ក.ស.ច.ស ទៅលើសំណើសុំបញ្ជូនពាក្យសុំ មោឃភាពទៅ អ.ប.ជ គឺគ្រាន់តែពិនិត្យថា តើ "មានពាក្យសុំមានហេតុផលដែលថាមានកំហុសនីតិវិធីដែរឬទេ ហើយកំហុស នោះរំលោភលើសិទ្ធិរបស់ភាគីដែលដាក់ពាក្យសុំដែរឬទេ" សំណុំរឿង ០០២ (អបជ២១) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [REDACTED] ប្រឆាំងនឹងដីកាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសម្រេចបដិសេធសំណើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ច ស៊ើបសួរទាំងអស់ ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ D263/2/6 ("សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [REDACTED]") កថាខណ្ឌ ១៨។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ប្តឹងទៅ អ.ប.ជ ឱ្យពិនិត្យ និងចាត់ ការលើសំណើសុំមោឃភាព អនុលោមតាមវិធាន ៧៦(២) នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង តាមការស្នើសុំ របស់ភាគីនោះ។ ដោយសារពុំមានភាពច្បាស់លាស់បែបនេះហើយ និងដោយបានស្វែងរកការណែនាំពីក្នុងគោលការណ៍នីតិវិធីជាសារវ័ន្តនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក នេះ ហើយទើប អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះបានចេញសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ដោយណែនាំ៖
១) ឱ្យមេធាវីការ ពារក្តី [REDACTED] ដាក់ពាក្យសុំនៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេល ដប់ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃទទួល បានការជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ នេះ³³ និង ២) ភាគីដទៃ ទៀតថា៖

“នៅពេលពាក្យសុំត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬក៏ពេលវេលាកំណត់បានកន្លងហួស កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីលើពាក្យសុំ ត្រូវស្ថិតក្រោមបញ្ញត្តិទូទៅនៃវិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ តាម ធម្មតា តម្រូវការភាសា ពេលវេលា និងទំព័រកំណត់សម្រាប់សារណាដាក់ដោយភាគីពាក់ព័ន្ធនឹង ពាក្យសុំនេះ ត្រូវអនុវត្តតាមសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក”³⁴។

19. សេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ផ្អែកទៅលើគោលការណ៍ជាសារវ័ន្ត ដែលមានចែង នៅក្នុងវិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ថា “ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាង សិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ”។ គោលការណ៍នៃដំណើរការនីតិវិធីចំពោះមុខ ទាក់ទិនដោយផ្ទាល់ ទៅនឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវ សម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌³⁵ ដូចដែលបានចែងទុកនៅក្នុង មាត្រា ១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ICCPR”) និង “តម្រូវ ថា ភាគីនីមួយៗនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីត្រូវតែទទួលបានឱកាសសមហេតុផលក្នុងការបង្ហាញ

³³ សេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា កថាខណ្ឌ ២។

³⁴ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៣។

³⁵ សូមមើល ឧទាហរណ៍ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ ៧១) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក [REDACTED] ប្រឆាំង ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ ក.ស.ច.ស បដិសេធមិនទទួលយកការដាក់ឯកសារចម្លើយតបរបស់លោក [REDACTED] ទៅនឹងដីកា សន្និដ្ឋានស្តីពីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អនុលោមតាមវិធាន ៦៦ និងសេចក្តីសង្កេតបន្ថែម និងសំណើសុំផ្អាកដំណើរការនីតិវិធី ថ្ងៃទី ២០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ D390/1/2/4 កថាខណ្ឌ ១៨។ នៅក្នុងសាលដីកានេះ អ.ប.ជ បានអនុញ្ញាតឱ្យមេធាវី ការពារក្តីដាក់ចម្លើយតបទៅនឹងសេចក្តីសន្និដ្ឋានស្តីពីរបស់ ក.ស.ត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ទោះបីជាក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ កម្ពុជា និងវិធានផ្ទៃក្នុងពុំបានចែងច្បាស់អំពីសិទ្ធិបែបនេះក៏ដោយ។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

រឿងក្តីរបស់គាត់នៅក្រោមលក្ខខណ្ឌដែលមិនដាក់គាត់នៅក្នុងស្ថានភាពលំបាកខ្លាំង ទល់នឹងគូបដិបក្ខរបស់គាត់នោះឡើយ”³⁶។ លើសពីនេះទៀត មានការកត់សម្គាល់ថា វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មិនបានចែងទុកអំពីករណីលើកលែងណាមួយចំពោះវិធានដែលថា ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែចំពោះមុខនោះឡើយ។ ទាក់ទិននឹងបញ្ហានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា៖

“ការប្រាស្រ័យទាក់ទងតែភាគីម្ខាងត្រូវបានកំណត់យ៉ាងតឹងរឹង ដើម្បីធានានូវសិទ្ធិរបស់ភាគីក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អនុលោមតាមវិធាន ២១.១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលថា (ក) ដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវតែមានយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោលការណ៍ចំពោះមុខ ហើយត្រូវរក្សាបាននូវតុល្យភាពរវាងសិទ្ធិរបស់ភាគីទាំងឡាយ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ឃើញថា ទស្សនៈរបស់តុលាការអន្តរជាតិដែលថា គេ “ពុំអាច ឬវាពុំមានភាពសមស្របក្នុងការកំណត់កាលៈទេសៈសមស្របនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីមានភាគីតែម្ខាង តាមរយៈការកំណត់ណាមួយនោះឡើយ”។ ជាវិធានទូទៅ គេត្រូវដាក់សំណើជាលក្ខណៈអន្តរភាគី បើទោះបីជាការដាក់សំណើដោយភាគីតែម្ខាងអាចមានភាពចាំបាច់សម្រាប់ប្រយោជន៍ដល់យុត្តិធម៌ និងក្នុងពេលការផ្សាយចេញព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងសំណើនឹងទំនងជាប៉ះពាល់ទៅដល់បុគ្គល ដែលទាក់ទិននឹងសំណើនោះក្តី។ ទោះស្ថិតក្នុងកាលៈទេសៈណាក្តី ការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាផ្លូវការដោយភាគីតែម្ខាង ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងទម្រង់ជាសំណើ និងត្រូវគោរពនីតិវិធីក្នុងការដាក់សំណើដូចដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងសេចក្តីណែនាំអនុវត្តពាក់ព័ន្ធ។ ជាមួយគ្នានេះ ត្រូវរៀបរាប់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវហេតុផលចំពោះការប្រាស្រ័យទាក់ទងតែភាគីម្ខាង អនុលោមតាមសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារ និងជាពិសេស មាត្រា ៣.១៥ ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចពិនិត្យមើលបានតាមការគួរ”³⁷។

³⁶ តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប រឿងក្តី [redacted] ទល់នឹង ប្រទេសបែលហ្សិក ពាក្យសុំលេខ 32576/96 សាលក្រម ថ្ងៃទី ៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៣២។

³⁷ សំណុំរឿង ០០២ (អបជ០៨) សាលដីកាលើសំណើសុំរបស់ [redacted] ឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុង ៣៥ អំពីទង្វើរបស់ [redacted] នៃការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទិននឹងការប្រាស្រ័យ ទាក់ទងដោយភាគីតែម្ខាងជាមួយសមាសភាពអន្តរជាតិនៃ ក.ស.ច.ស និងសំណើសុំឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈ ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារលេខ ៣ កថាខណ្ឌ ១៥។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

- 20. មាត្រា ៣.១៥ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារតម្រូវថា ភាគីដាក់ឯកសារដែលស្នើសុំដាក់ចំណាត់ប្រភេទឯកសារ “សម្ងាត់បំផុត” ត្រូវសរសេររៀបរាប់នៅលើទំព័រទី១ នៃឯកសារដោយដាក់ថា “ជូនចំពោះ” ឈ្មោះបុគ្គលទាំងអស់ ដែលភាគីនោះស្នើសុំឱ្យមានការផ្តល់សិទ្ធិមើលឯកសារ³⁸។ នៅក្នុងករណីនេះ មេធាវីការពារក្តីរបស់ [REDACTED] បានដាក់ពាក្យសុំជាឯកសារសម្ងាត់ តែបានរៀបរាប់នៅក្នុងទំព័រទី១ នូវឈ្មោះរបស់ ស.ច.ស និងមន្ត្រីនៅក្នុង ក.ស.ព និង “ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់” លើកឡើងយ៉ាងច្បាស់ថា ពាក់ព័ន្ធនឹង [REDACTED] ពុំមានការអះអាងថា មានព្យសនកម្មដែលអាចបណ្តាលមកពីការផ្តល់ព័ត៌មានដល់ភាគីផ្សេងទៀតអំពីពាក្យសុំទេ។
- 21. ជាងនេះទៀត ការណ៍ដែលថា វិធាន ៧៧(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងយោងយ៉ាងច្បាស់ទៅលើសេចក្តីសម្រេចនានា អនុលោមតាមវិធាន ៧៦(៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បង្ហាញថា ទោះបីវិធាន ៧៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងត្រឹមតែចែងពីដំណើរការមោឃភាពជាមួយដោយ ក៏វិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងគឺជាវិធានដែលប្រមើលមើលពីនីតិវិធីសម្រាប់ដោះស្រាយពាក្យសុំមោឃភាព។ អនុលោមតាមវិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីសម្រាប់ដោះស្រាយបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងពាក្យសុំមានលក្ខណៈតទល់ និយាយម្យ៉ាងទៀត វិធានផ្ទៃក្នុងអំពាវនាវឱ្យមានការសវនាការ ឬ ឱ្យភាគីផ្សេងទៀតដាក់សារណាតប និងចម្លើយតប។
- 22. បន្ថែមទៅលើចំណុចខាងលើ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ យ៉ាងហោចណាស់ នូវក្តីរំពឹងមួយដែលថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងស្តាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានពីភាគីផ្សេងទៀត ទាក់ទិនទៅនឹងមោឃភាព ឬពាក្យសុំស្រដៀងគ្នានេះ³⁹។

³⁸ ការដាក់ឯកសារនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក សេចក្តីណែនាំអនុវត្ត អ.វ.ត.ក/០១/២០០៧/វិ.លើកទី ៨ មាត្រា ៣.១៥។

³⁹ សូមមើល សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំលុបចោលអនុលោមតាមវិធាន ៧៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ D165/1 កថាខណ្ឌ ៣។ សំណុំរឿង ០០៣ (អ.ប.ជ ០៩) សេចក្តីសម្រេចលើពាក្យសុំលុបចោលអនុលោមតាមវិធាន ៧៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ D79/1 កថាខណ្ឌ ៣។ សូមមើលផងដែរសំណុំរឿង ០០២ (ពាក្យសុំលេខ អ.ប.ជ ១៥) សេចក្តីសម្រេចស្តីពីពាក្យសុំបន្ទាន់បង្ខំរបស់ [REDACTED] ដែលស្នើឱ្យផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីភ្លាម និងជាស្ថាពរចំពោះការបំពានដំណើរការនីតិវិធី ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១១ លេខ ២ កថាខណ្ឌ ១ ដែលលើកឡើងថា “ពុំមានភាគីណាមួយឆ្លើយតបទៅនឹងពាក្យសុំទេ” និងសំណុំរឿង ០០៣ (ពាក្យសុំលេខ អ.ប.ជ ០១) សេចក្តីសម្រេចស្តីពីសំណើរបស់អង្គការគាំពារការពារក្តី ដែលស្នើសុំឱ្យផ្អាកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ និងសំណើសុំវិធានការការពារពាក់ព័ន្ធនឹងការធ្វើជាតំណាងឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពដល់ជនសង្ស័យនៅសេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

- 23. ដូចបានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងផ្នែក “ប្រវត្តិនីតិវិធី” នៃសេចក្តីពិចារណានេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ស.ព.អ បានដាក់សារណាតបទៅនឹងពាក្យសុំរបស់ [REDACTED] ទៅតាមកាលបរិច្ឆេទដែលបានកំណត់ដោយសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា។ ជាងនេះទៀត អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតឱ្យ ស.ព ដាក់ចម្លើយតបយឺតយ៉ាវ ត្រឹមតែនៅពេលកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយសម្រាប់ឱ្យ [REDACTED] ដាក់សារណាតបទៅនឹងសំណើរបស់ពួកគេ (សុំពន្យារពេលដាក់សារណាតបតែមួយភាសាជាមុនសិន) បានផុតកំណត់។ ដោយមិនបានទទួលព័ត៌មានពី [REDACTED] អង្គជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់សារណាយឺតយ៉ាវ ដោយផ្អែកលើសំអាងហេតុសម្រាប់សំណើ និងផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិនានានៃវិធាន ៣៩(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។
- 24. យោងទៅលើហេតុផលដែលបានបញ្ជាក់ជូនខាងលើ ទឡើករណីរបស់ [REDACTED] ដែលថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវតែពិចារណាតែទៅលើទឡើករណីដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើបានហើយ ដោយសារតែ ចម្លើយតបណាមួយទៅនឹងសំណើដែលបានដាក់នៅពេលនេះ គឺពុំបានដាក់ទៅតាមពេលវេលាដែលបានកំណត់នោះ គឺមិនអាចទទួលយកបានទេ។

III-2 តើអង្គជំនុំជម្រះគួរស្តាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ [REDACTED] នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៃការធ្វើមោឃភាពទាំងនេះ ឬយ៉ាងណា

- 25. [REDACTED] ស្នើសុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះអនុញ្ញាតឱ្យគាត់ដាក់ “សំណើសុំអនុញ្ញាត” ដាក់សារណា “ដើម្បីគាំទ្រ” ពាក្យសុំរបស់ [REDACTED]⁴⁰។ គាត់បានសំអាង “សំណើសុំការអនុញ្ញាត” របស់គាត់ នៅលើវិធាន ២១ និង៣៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង⁴¹។ គាត់លើកជាទឡើករណីថា វិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងកំណត់ថា គាត់ត្រូវបានទទួលសិទ្ធិស្នើនឹងសិទ្ធិនានាដែលបានផ្តល់ឱ្យភាគីផ្សេងៗទៀត រួមទាំង ក.ស.ព និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលខុសពីរូបគាត់ ពួកគេបានទទួលការជូនដំណឹងពីសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា ដែលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះគួរតែត្រូវបានគ្រប់

ក្នុងសំណុំរឿង ០០៣ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ លេខ ៣ កថាខណ្ឌ ២ ដែលលើកឡើងថា “ពុំមានការឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើ”។

⁴⁰ សំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED] កថាខណ្ឌ ១, ២ និងកថាខណ្ឌចុងក្រោយ (i)។

⁴¹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ១។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

គ្រងដោយវិធាន ៧៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង^{៤២}។ គាត់អះអាងថា ការអនុញ្ញាតនេះក៏ត្រូវបានផ្តល់ដែរ ដោយសារសេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ ទៅលើពាក្យសុំរបស់ [REDACTED] “អាចមានអានុភាព ប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់លទ្ធផលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រី [REDACTED]” ដែរ^{៤៣}។ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះយល់ស្របទៅនឹងទង្វើករណីនានាដែលបានលើកឡើងខាងលើ [REDACTED] លើកឡើងថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតទៅតាមវិធាន ៣៩(៤) នៃ វិធានផ្ទៃក្នុង ដើម្បីទទួលស្គាល់នូវសុពលភាពនៃការដាក់យឺតយ៉ាវនូវសារណាដែលគាត់បានស្នើ^{៤៤}។

26. [REDACTED] មិនបានដាក់ចម្លើយតបណាមួយទៅនឹងសំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED] ទេ។ នៅក្នុង ការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ ថ្ងៃទី ៣ ខែ កញ្ញា [REDACTED] បានស្នើសុំ ថា ក.ស.ព ឬ “ភាគីផ្សេងៗទៀត” មិនគួរត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ទង្វើករណីស្តីពីបញ្ហានានា ដែលត្រូវបានសម្រេចដោយអង្គជំនុំជម្រះទេ^{៤៥}។ ពុំមានភាពច្បាស់លាស់ថា ពាក្យថា “ភាគី ផ្សេងៗទៀត” ដែល [REDACTED] បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការឆ្លើយតបរបស់គាត់ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំ របស់ អ.ប.ជ មានគោលបំណងរាប់បញ្ចូល [REDACTED] ឬយ៉ាងណាទេ ក៏ប៉ុន្តែ ការណ៍ដែលថា នៅ លើទំព័រទីមួយ [REDACTED] បានរៀបរាប់ មិនត្រឹមតែ ស.ច.ស, ក.ស.ព និង “ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាំងអស់” ទេ ថែមទាំង “សហមេធាវីការពារក្តី [REDACTED]” ទៀតផង ដែលអាចបង្ហាញពីចេតនា របស់ [REDACTED] យ៉ាងហោចណាស់ក៏ជូនដំណឹងដល់គាត់ នូវការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនដែរ។

27. ស.ព.អ មិនជំទាស់ទៅនឹងសំណើរបស់ [REDACTED] ដែលស្នើសុំការអនុញ្ញាតដាក់សំណើទេ ដោយ លើកឡើងថា “[REDACTED] មានចំណាប់អារម្មណ៍ច្បាស់លាស់ នៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតនៃការចោទ ប្រកាន់ចំពោះការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ”^{៤៦}។

28. ក្រៅពីនេះ មានការសង្កត់ធ្ងន់ថា សំណើសុំការអនុញ្ញាតដាក់សារណាដែលបានស្នើឡើងនៅពេល នេះ ត្រូវបានគាំទ្រជាក់លាក់នៅក្នុងវិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលស្នើសុំសិទ្ធិទទួលបាន

^{៤២} ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២ ជើងទំព័រ ៦ ដោយដកស្រង់វិធាន ២១(១)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

^{៤៣} សំណើ និងសារណារបស់ [REDACTED] កថាខណ្ឌ ២។

^{៤៤} ដូចយោងខាងលើ។

^{៤៥} ការឆ្លើយតបរបស់ [REDACTED] ទៅនឹងសេចក្តីណែនាំរបស់ អ.ប.ជ កថាខណ្ឌ ៣, ២០, ២៦។

^{៤៦} ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ ទៅនឹង [REDACTED] កថាខណ្ឌ ២។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដោយយុត្តិធម៌ និងស្មើភាព (ក្នុងន័យតទល់គ្នា)។ ក្នុងន័យនេះ ្ក្រឹត្យស្មើ សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះស្តាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់គាត់នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីដែលភាគីផ្សេងៗ ទៀត (នៃការស៊ើបអង្កេត) ទទួលបានសិទ្ធិក្នុងការស្តាប់សេចក្តីសន្និដ្ឋាន។

29. ហេតុនេះអង្គបុរេជំនុំជម្រះ បានយកមកពិចារណានូវសំអាងហេតុនានាដូចតទៅ ដើម្បីទទួលយក សារណាដែលបានស្នើឡើងដោយ ្ក្រឹត្យ ៖ ១) អ.ប.ជ បានផ្តល់រួចហើយនូវសិទ្ធិត្រូវបានស្តាប់ សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះ ដល់ភាគីផ្សេងៗទៀត នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ រួមទាំង ស.ព.អ និង ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, ២) សារណាដែលបានស្នើឡើងដោយ ្ក្រឹត្យ មិនបានដាក់នូវទង្វើករណីថ្មី ឬទង្វើករណីផ្សេងៗទៀត ពីទង្វើករណីនានាដែល ្ក្រឹត្យ បាន ដាក់រួចហើយ, ៣) សារណារបស់ ្ក្រឹត្យ នៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទាំងនេះត្រូវបានដាក់ យឺតពេល ដោយសារមានកត្តានានាដែលហួសពីការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់, ៤) ្ក្រឹត្យ បាន បំពេញការងារដោយយកចិត្តទុកដាក់នៅពេលគាត់បានដឹងពីកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ន ៥) ្ក្រឹត្យ មិនបានជំទាស់ជាក់លាក់ទៅនឹងសំណើរបស់ ្ក្រឹត្យ ទេ (ទៅតាមកាលបរិច្ឆេទដែល កំណត់ដោយច្បាប់សម្រាប់ចម្លើយតបនេះ) និង ៦) ក.ស.ព មិនជំទាស់ទៅនឹងភាពទទួលយក បាននៃសារណារបស់ ្ក្រឹត្យ ទេ។

30. ដោយអនុលោមទៅតាមសំអាងហេតុនានាដែលបានលើកឡើងខាងលើ និងដោយផ្អែកលើ៖ ១) បទ ប្បញ្ញត្តិនៃវិធាន ៣៩(៤)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលផ្តល់ដល់អង្គជំនុំជម្រះនូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការ ប្រើប្រាស់ធនាគារសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដើម្បីទទួលស្គាល់សុពលភាពនៃកិច្ចនានាដែលត្រូវបានដំណើរការ ហួសពេលកំណត់ និង ២) ទៅលើបទប្បញ្ញត្តិនានានៃវិធាន ២១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលចែងថា កិច្ច ដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែមានភាពយុត្តិធម៌ និងត្រូវគោរពគោល ការណ៍ ចំពោះមុខនោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចអនុញ្ញាតឱ្យ ្ក្រឹត្យ ដាក់សារណាដែលបានស្នើ ឡើង ដើម្បីគាំទ្រដល់ពាក្យសុំរបស់ ្ក្រឹត្យ ។

IV. ភាពទទួលយកបាននៃពាក្យសុំមោឃភាព

31. វិធាន ៧៦(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងណែនាំថា អង្គជំនុំជម្រះអាចប្រកាសថា ពាក្យសុំមោឃភាពនេះមិន អាចទទួលយកបាន ប្រសិនបើពាក្យសុំ៖ ១) មិនបានបង្ហាញហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ ២) មានពាក់ព័ន្ធ

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ ្ក្រឹត្យ សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ជាមួយដីកាដែលត្រូវបានផ្តើមឡើង ឬ ៣) គ្មានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់។ ហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវបង្ហាញថា ពាក្យសុំមោឃភាព (១) បានបញ្ជាក់ជាក់លាក់នូវផ្នែកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ម្ចាស់ដីមបណ្តឹងខ្លួន។⁴⁷ (២) បាន បង្ហាញច្បាស់ពីការប៉ះពាល់នេះ⁴⁸ និង (៣) ក្នុងករណីចាំបាច់ បានបន្ថែមភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បី គាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់⁴⁹ ឬយ៉ាងណា។

32. ទីមួយ អង្គបុរេជំនុំជម្រះកត់សម្គាល់ថា ពាក្យសុំទាក់ទិននឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិន ពាក់ព័ន្ធនឹងដីកាបង្គាប់ណាមួយដែលបើកឱ្យផ្តើមឡើងខ្លួនទេ។ ទីពីរ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋាន ថា [REDACTED] បានបង្ហាញនូវការប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់យ៉ាងច្បាស់ដោយ លើកជាទីកំណត់ថា រាល់កិច្ចស៊ើបសួរទាំងអស់ដែលទាក់ទិននឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំរំលោភដល់សិទ្ធិជាសារវន្តរបស់គាត់ អនុលោមទៅតាមគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ត្រូវយកមកជំនុំជម្រះតែបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលសំដៅដល់សកម្មភាពនានាដែលបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋ កម្មនៅក្នុងច្បាប់ នៅពេលប្រព្រឹត្តសកម្មភាពទាំងនោះតែប៉ុណ្ណោះ។ បើតាម [REDACTED] សកម្មភាព នៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិនបានបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៅក្នុង ប្រភេទ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ទេ ហេតុនេះ ការប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍ដែលរងការ ចោទប្រកាន់បង្កើតឱ្យមានកំហុសនីតិវិធី⁵⁰។ ចុងក្រោយ ទាក់ទិននឹងចំណុចទីបីសម្រាប់ភាពទទួល យកបាន ជាជម្រើសបន្ទាប់បន្សំដែលថា បន្ទុកនៃការបង្ហាញការចោទប្រកាន់ដែលត្រូវបានធ្វើឡើង

⁴⁷ សូមមើល សាលដីកាលើរឿងក្តី [REDACTED] កថាខណ្ឌ ២៤៖ “ហេតុដូច្នេះ ពាក្យសុំមោឃភាពត្រូវតែ [...] ឱ្យបានជាក់លាក់ ថា កិច្ចស៊ើបសួរ ឬកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះណាមួយមានកំហុសនីតិវិធី [...]”។

⁴⁸ សូមមើល សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ ០៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងខ្លួនរបស់លោក [REDACTED] ប្រឆាំងនឹងដីកាបដិសេធពាក្យ សុំមោឃភាព ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៨ ឯកសារ D55/1/8 (“សាលដីកាលើរឿងក្តី [REDACTED]”) កថាខណ្ឌ ៤០៖ “ការ រំលោភសិទ្ធិ [...] ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់នៅក្នុង ICCPR អាចបង្កប់ជាក់លាក់កំហុសនីតិវិធី [...]។ នៅក្នុងករណីបែបនេះ កិច្ច ស៊ើបសួរ ឬកិច្ចរបស់តុលាការអាចចាត់ទុកជាមោឃៈ”។

⁴⁹ សូមមើល សាលដីកាលើរឿងក្តី [REDACTED] កថាខណ្ឌ ៣២ ដោយយោងទៅដល់ការចោទប្រកាន់ជាក់លាក់ដែលមានលក្ខណៈ ខុសគ្នាពីការចោទប្រកាន់ដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងពាក្យសុំនេះ។

⁵⁰ សំណើ កថាខណ្ឌ ៣៥។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

នៅក្នុងពាក្យសុំ ផ្អែកលើលក្ខណៈនៃការចោទប្រកាន់នោះ⁵¹ អង្គបុរេជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋានថា នៅក្នុង ករណីនេះ ដោយសារពាក្យសុំបង្ហាញការប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍ ដែលរងការចោទប្រកាន់ពី កំហុសលើអង្គច្បាប់នោះ ពុំចាំបាច់ត្រូវបង្ហាញភស្តុតាងដើម្បីគាំទ្រដល់ការចោទប្រកាន់ទេ។

V. ការពិចារណានៅលើមូលដ្ឋាននានានៃមោឃភាព

- 33. មោឃភាពត្រូវបានប្រមើលមើលនៅក្នុងវិធាន ៤៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលចែងថា៖ “កិច្ចស៊ើបសួរ ឬ កិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ តែចំពោះករណីមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិដែលធ្វើ ឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីដែលដាក់ពាក្យសុំប៉ុណ្ណោះ”។ ហេតុនេះ ភាពមិនប្រក្រតីនៃនីតិវិធីដែល មិនបង្កឱ្យមានការប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍ដល់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ មិននាំឱ្យមានមោឃភាពទេ⁵²។
- 34. អនុលោមតាមមាត្រា ២៥២ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា (“ក.ន.ព.ក”) “នីតិវិធីនានានាំនឹងនាំ ឱ្យមានមោឃភាពផងដែរ កាលណាការបំពានវិធាន ឬទម្រង់ការសំខាន់ណាមួយដែលចែងដោយ ក្រមនេះ ឬ បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់ ភាគីដែលទទួលរងការបំពាននេះ។ ឧទាហរណ៍ វិធាន និងទម្រង់ការដែលមានលក្ខណៈសំខាន់ នោះមានជាអាទិ៍ វិធានទ និងទម្រង់ការដែលមានបំណងធានាការគោរពសិទ្ធិការពារខ្លួន”។ ក្នុង ករណីនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសន្និដ្ឋានថា “ការរំលោភសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ដែលត្រូវបាន ទទួលស្គាល់នៅក្នុង ICCPR អាចបង្កប់ជាកំហុសនីតិវិធី ហើយនឹងប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍ របស់ជនត្រូវចោទ។ នៅក្នុងករណីបែបនេះ កិច្ចស៊ើបសួរ ឬកិច្ចរបស់តុលាការអាចចាត់ទុកជា

⁵¹ សូមមើល សាលដីកាលើរឿងក្តី [REDACTED] កថាខណ្ឌ ៣២ ដែលតម្រូវឱ្យមានភស្តុតាងបន្ថែមទៀតសម្រាប់ដាក់ពាក្យសុំ មោឃភាព ដោយផ្អែកលើការចោទប្រកាន់ពីភាពលម្អៀង ដោយសារការចោទប្រកាន់ប្រភេទនេះតម្រូវឱ្យមានបទដ្ឋានខ្ពស់នៃការ បង្ហាញភស្តុតាង។

⁵² សំណុំរឿង ០០៣ (អ.ប.ជ ២០) សាលដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [REDACTED] ប្រឆាំងនឹងដីការបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត HARMON ដែលសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ [REDACTED] ស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះទទួលពិនិត្យ និងចាត់ ការលើសំណើចំនួនពីរសុំមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D134/1/10 កថាខណ្ឌ ២៦ ដោយ យោងទៅ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [REDACTED] ប្រឆាំងនឹងដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចបដិសេធ សំណើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរទាំងអស់ ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ D263/2/6 កថាខណ្ឌ ២១។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

មោឃៈ”⁵³។ “ប្រសិនបើមានការខូចខាតប្រាក់ដើមនៃ ដំណាក់កាលចុងក្រោយផ្ដោតលើការរកឱ្យ ឃើញផ្នែកណាខ្លះនៃនីតិវិធី ដែលត្រូវធ្វើមោឃភាព”⁵⁴។ ជាងនេះទៀត វិធាន ៧៦(៥) នៃវិធាន ផ្ទៃក្នុងចែងថា៖ “នៅពេលអង្គបុរេជំនុំជម្រះសម្រេចទុកជាមោឃៈកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយ អង្គបុរេ ជំនុំជម្រះត្រូវសម្រេចថា តើមោឃភាពនោះមានប៉ះពាល់ដល់កិច្ច ឬដីកាដទៃទៀតដែរ ឬទេ”។

V-1 មូលដ្ឋាននានាសម្រាប់ស្នើសុំមោឃភាព

សំណើសុំរបស់ [REDACTED]

35. [REDACTED] ស្នើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរទាំងអស់ដែលទាក់ទិននឹងការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ (“កិច្ចស៊ើបសួរដែលរងការជំទាស់”)⁵⁵។ សំណើរបស់ [REDACTED] ផ្អែក លើទំនៀមទម្លាប់ដែលថា ការស៊ើបអង្កេតទាំងនេះមានកំហុស ដោយសាររំលោភទៅលើសិទ្ធិជាសារ វន្តរបស់គាត់ តាមមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដែលអាចអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក⁵⁶ និងដែលតម្រូវថា “គ្មានជនណាម្នាក់ ត្រូវជាប់ពីរទ្វេពីបទ ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអំពើ ឬការខកខានណាមួយ ដែលមិនបានចាត់ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ស្រប តាមច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរជាតិក្នុងខណៈពេលប្រព្រឹត្តនោះឡើយ។ ដូចគ្នា នេះ មិនត្រូវ ដាក់ទោសឱ្យធ្ងន់ជាងទោសដែលអនុវត្តក្នុងខណៈពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឡើយ” (“គោលការណ៍ នីត្យានុកូលភាព”)⁵⁷។ ដំបូង [REDACTED] កត់សម្គាល់ថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិនត្រូវ បានចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬ នៅក្នុងមាត្រា ៧ នៃលក្ខន្តិកៈនៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដែលចែងពីនិយមន័យ ជាធរមានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ អនុលោមតាមមាត្រា ៩ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីការ

⁵³ សាលដីកាលើរឿងក្តី [REDACTED] កថាខណ្ឌ ៤០ (តួសបញ្ជាក់បន្ថែម)។

⁵⁴ សំណុំរឿង ០០៣ (អ.ប.ជ ២០) សាលដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ មាស មុត ប្រឆាំងនឹងដីការបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត HARMON ដែលសម្រេចលើពាក្យសុំរបស់ [REDACTED] ស្នើសុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះទទួលពិនិត្យ និងចាត់ ការលើសំណើចំនួនពីរសុំមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ ឯកសារ D134/1/10 កថាខណ្ឌ ២៧។

⁵⁵ សំណើ កថាខណ្ឌ ៥០។

⁵⁶ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មាត្រា ៣៣(ថ្មី)។

⁵⁷ សំណើ កថាខណ្ឌ ១, ២១ ដល់ ២៦, ៣៣ និង ៣៥។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

បង្កើត អ.វ.ត.ក⁵⁸។ [redacted] លើកជាទទ្ធិករណ៍ថា ទោះបីអំពើនេះត្រូវបានចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិក៏ដោយ ក៏មាត្រាទាំងនេះត្រឹមតែបង្កើតជាព្រំដែនសម្រាប់យុត្តាធិការលើបទ ល្មើសរបស់ អ.វ.ត.ក ប៉ុណ្ណោះ និងមិនបានបង្កើតឧក្រិដ្ឋកម្មទេ⁵⁹។ ហេតុនេះអំពើនៃការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិនត្រូវបានយកមកជំនុំជម្រះនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ទេ ដោយសារ គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព “ហាមឃាត់ការធ្វើប្រតិ សកម្មឧក្រិដ្ឋកម្ម” និងការពង្រីកតាម សទិសភាព⁶⁰។ ទោះបី តុលាការអាចបញ្ជាក់បំភ្លឺច្បាប់ជាអត្ថិភាពក៏ដោយ ក៏ការប្រព្រឹត្តិដែល ត្រូវបានហាមឃាត់ត្រូវតែមានភាពជាក់លាក់ពេញលេញ ដើម្បីឱ្យអង្គសេចក្តីនៃច្បាប់អាចអនុវត្ត ដែលអាចឱ្យជនជាប់ចោទអាចប្រមើលមើលបានថា ទង្វើទាំងនោះជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និង អាចដឹងឮបានថា ទង្វើទាំងនោះនឹងត្រូវយកមកផ្តន្ទាទោស នៅពេលប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលត្រូវ បានចោទប្រកាន់⁶¹។

36. បន្ទាប់ពីមានទទ្ធិករណ៍នេះ [redacted] យល់ស្របថា សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា នៅក្នុងដីកា សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម ដែលស្នើសុំឱ្យ ក.ស.ច.ស ស៊ើបអង្កេតទៅលើការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក្នុងទម្រង់ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ នៅក្នុងប្រភេទនៃអំពើ អមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត គឺជា “ការព្យាយាមមិនស្របច្បាប់ក្នុងការពង្រីកយុត្តាធិការរបស់តុលាការ”⁶² ហើយថា “វិធីសាស្ត្រក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១” ដែល អ.ប.ជ និង អ.ជ.ស.ដ យកមក អនុវត្ត “មិនបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវទីពីររបស់ អ.ជ.ត.ក សម្រាប់យុត្តាធិការទេ” ពោល គឺថា បទល្មើសនានាដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ត្រូវតែមានក្នុងច្បាប់នៅចន្លោះពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ

⁵⁸ សំណើ កថាខណ្ឌ ១៨ ដល់ ១៩។

⁵⁹ ដូចយោងខាងលើ។

⁶⁰ សំណើ កថាខណ្ឌ ២១ (គូសបញ្ជាក់បន្ថែម) ដកស្រង់ Antonio Cassese, *International Criminal Law*, Oxford University Press, 2003 ទំព័រ ១៤៥ ដល់ ១៤៧, ១៥៣ ដល់ ១៥៤។ ដកស្រង់ផងដែរពីសំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨-០៧- ២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក (អ.ជ.ត.ក) សាលដីកា ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ ឯកសារ F28 កថាខណ្ឌ ៩១ (“សាល ដីកាលើសំណុំរឿង ០០១”)។

⁶¹ ដូចយោងខាងលើ ដកស្រង់ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៩៥, ៩៦។

⁶² សំណើ កថាខណ្ឌ ៣៤។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩^{៦៣}។ [redacted] បង្កើតទុក្ខិករណ៍របស់ខ្លួន ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានចំនួនបី៖

37. មូលដ្ឋាន ក៖ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំពុំមានអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់ជាទម្រង់ **ឧក្រិដ្ឋកម្ម** ប្រឆាំងមនុស្សជាតិក្នុងប្រទេស “អំពីមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩^{៦៤}។ យោងតាមមូលដ្ឋាននេះ [redacted] សន្និដ្ឋានថា៖ ក្រុមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ ពុំ មានចែងអំពីការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បង្ខំនោះទេ។ ប្រទេសកម្ពុជាពុំមែនជាភាគីនៃសន្ធិសញ្ញា ទាក់ទងនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ហើយ ជាក់ស្តែង សន្ធិសញ្ញាបែបនេះពុំមាន អត្ថិភាពនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ នោះឡើយ^{៦៥}។ [redacted] បន្តផ្តល់ទុក្ខិករណ៍ទៀត ថា ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំពុំមែនជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ អនុលោមតាមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ដោយហេតុ ថា៖ “i) ចំណុចទី មួយ មិនមានការអនុវត្ត ឬ និយាមដែលបានកំណត់ក្នុងចំណោមរដ្ឋ ហើយមិន មានអនុសញ្ញា ឬ សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណណាមួយដែលចាត់ទុកការរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយបង្ខំថាជាបទឧក្រិដ្ឋនោះឡើយ។ បើទោះបីជាលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សចំនួនបីគឺ សេចក្តីប្រកាសជាសាកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (លិខិតុបករណ៍ដែលមិនចងកាតព្វកិច្ច) អនុសញ្ញាស្តីពី

⁶³ សំណើ កថាខណ្ឌ ៣៥ ដកស្រង់ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៩៨ ដល់ ១០០ ដែលលើកឡើងថា “ដើម្បីឲ្យបទ ល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងទម្រង់នៃការចូលរួមស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការនៃរឿងក្តីរបស់ អ.វ.ត.ក បទល្មើស និងទម្រង់នៃ ការចូលរួមទាំងនោះត្រូវតែ៖ ១) “មានចែងនៅក្នុង [ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក] ដោយច្បាស់លាស់ ឬដោយប្រយោល” និង ២) មានអត្ថិភាពក្រោមច្បាប់កម្ពុជា ឬច្បាប់អន្តរជាតិ នៅចន្លោះពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ដល់ថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩”។ សូមមើលផងដែរ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ២៧ (ពិពណ៌នាពី “វិធីសាស្ត្រនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១”) ដោយយោងដល់ សំណុំរឿង ០០២ (អ.ប.ជ ៧៥) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [redacted] ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ D427/1/30 (“សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥”) កថាខណ្ឌ ៣៧១, ៣៧៨; សំណុំ រឿង ០០២ (អ.ប.ជ ១៤៥ និង ១៤៦) សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ធ្វើឡើងដោយ [redacted] និង [redacted] ប្រឆាំងនឹងដីកា ដោះស្រាយ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ D427/2/15 ឯកសារ D427/3/15 (“សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ១៤៥ និង ១៤៦”) កថាខណ្ឌ ១៥៦ និងសំណុំរឿង ០០២/១៩-០៩-២០០៧ (អ.ជ.ស.ដ) សាលក្រុមលើសំណុំ រឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១៤ កថាខណ្ឌ ៤៣៦ (“សាលក្រុមលើសំណុំរឿង ០០២/០១”)។

⁶⁴ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៣៥, ៣៨-៤៣។

⁶⁵ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៣៨។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ការព្រមព្រៀងរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ កម្រិតអាយុអប្បបរមាសម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និង ការចុះបញ្ជីរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយបានបញ្ជាក់ ថា ការព្រមព្រៀងគឺជាលក្ខខណ្ឌតម្រូវសម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពិពាហ៍ក៏ដោយ ក៏លិខិតុបករណ៍ ទាំងអស់នេះមិនបានកំណត់ជាក់លាក់ថា ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយបង្ខំគឺជាបទឧក្រិដ្ឋ ឡើយ។ បន្ថែមលើនេះ លិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សតែមួយមិន បានផ្តល់នូវភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់អំពី និយាមដែលបានមានការទទួលស្គាល់ឡើយ”⁶⁶ ហើយ ii) “ចំណុចទីពីរ ពុំមានតុលាការអន្តរជាតិ ណាមួយបានទទួលស្គាល់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឡើយ ក្រៅពី [តុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន] តុលាការពិសេសសេរ៉ាឡេអូន ដែលមានយុត្តាធិការលើពេលវេលាថ្មីជាងគេ (ក្រោយខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩៦) [ដូច្នោះ សេចក្តី សម្រេចរបស់តុលាការពិសេសនេះពុំអាចយកមកអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក] និងដែលមិនបាន ផ្តល់នូវសំអាងហេតុគ្រប់គ្រាន់ និងការគាំទ្រគ្រប់ គ្រាន់ ក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន” ពីព្រោះថា តុលាការពិសេសនេះ “មិនបានពិនិត្យមើលលើនីត្យានុកូលភាពនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំហួសពីការវិភាគនីត្យានុកូលភាពនៃប្រទេស “អំពើមនុស្សធម៌ដទៃទៀត” ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ” ហើយ “ក៏ពុំបានធ្វើការសម្រេចថា នៅពេលណាដែលការរៀបអាពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយបង្ខំត្រូវបានកំណត់ថាជាបទ ឧក្រិដ្ឋដោយច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដែរ”⁶⁷។

38. មូលដ្ឋាន ខ៖ [REDACTED] មិនអាចប្រមើលមើល និងដឹងថាមានច្បាប់ចែងនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៩៧ ថា អំពើនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំអាចទាមទារមានការទទួលខុស ត្រូវ ព្រហ្មទណ្ឌ⁶⁸។ នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ៤៤ នៃពាក្យសុំ [REDACTED] យោងលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំ ជម្រះតុលាការកំពូលនៃ អ.វ.ត.ក ដែលបានលើកឡើងថា “ចំពោះភាពអាចប្រមើល មើល [...] [ជនជាប់ចោទ] ចាំបាច់ដឹងថាអំពើដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តគឺជាអំពើព្រហ្មទណ្ឌក្នុងន័យដែលគេអាចយល់ ដឹងជាទូទៅដោយមិនចាំបាច់សំអាងលើបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់ណាមួយនោះទេ” ហើយ “[ពាក់] ព័ន្ធ

⁶⁶ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤០ (ការគូសបញ្ជាក់បន្ថែម) ដកស្រង់ និងបន្តដកស្រង់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Stakić សំណុំរឿងលេខ IT-97-24-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី ៣១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៧២១។

⁶⁷ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤១-៤២ ដកស្រង់រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Brima, Kamara & Kanu សំណុំរឿងលេខ SCSL-2004-16-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៨ កថាខណ្ឌ ១៩៨, ២០២ (“សាលដីកា Brima”)។

⁶⁸ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៣៥, ៤៤-៤៥។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

នឹងភាពអាចដឹងថាមានច្បាប់ចែង [...] ក្រៅពីច្បាប់សន្តិសញ្ញា ច្បាប់ផ្អែកលើទំនៀមទម្លាប់ ឬ គោលការណ៍ទូទៅអាចយកមកសំអាងថា ជនជាប់ចោទអាចដឹងព្រហ្មទណ្ឌគ្រប់គ្រាន់”⁶⁹។ [REDACTED] អះអាងថា នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ ធាតុផ្សំនៃការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំពុំត្រូវបានកំណត់និយមន័យច្បាស់លាស់ ហើយ [REDACTED] មិនអាចប្រមើលមើល ឬ ដឹងច្បាប់ចែងថា ប្រភេទនៃអំពើនេះត្រូវបានហាមឃាត់ និងអាចទទួលទោសនោះឡើយ។ អត្ថិភាពនៃ សិទ្ធិស្តីពីការព្រមព្រៀងលើការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ ពុំបានជូនដំណឹងគ្រប់គ្រាន់ដល់ [REDACTED] អំពី លទ្ធភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌលើការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនោះទេ⁷⁰។

39. មូលដ្ឋាន គ៖ បើទោះជា អ.វ.ត.ក បំពេញកិច្ចត្រឹមត្រូវ “ក្នុងការអនុវត្តតាមដោយប្រតិសកម្មចំពោះ និយមន័យនៃការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ ដោយបង្ខំ [...] ក៏អំពើបែបនេះមិនមាន “លក្ខណៈ និង ស្ថានទម្ងន់ប្រហែលគ្នានឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលមានចែងដទៃ ទៀតឡើយ”⁷¹។ បើទោះជាការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ “ជាអំពើមិនស្របច្បាប់នៅក្នុងច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់ អន្តរជាតិក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ ក៏ដោយ ក៏ចរិកលក្ខណៈបែបនេះនឹងមិនអាចបំពេញ បានតាមធាតុផ្សំនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ដទៃទៀត” ដោយសារតែវាមិនមានភាពធ្ងន់ធ្ងរ ឬអាក្រក់ គ្រប់គ្រាន់ដូចឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលត្រូវបានរៀបរាប់នោះដែរ”⁷²។ ចំណុចទីមួយ កង្វះនៃការកំណត់ជាបទឧក្រិដ្ឋត្រូវបានបញ្ជាក់ថា “ភ័ស្តុតាងមិនអាចប្រកែកបានថា ការរៀប អាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិនត្រូវបានគេមើលឃើញថា មានភាពធ្ងន់ធ្ងរឡើយនៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩”⁷³។ ចំណុចទីពីរ ការរៀបអាពិពាហ៍ ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ “ក៏មិនអាច ញែកឱ្យដាច់ពីគ្នាពីការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ក្រោមការរៀបចំ ដែលជាការអនុវត្តន៍ជាទូទៅ និង អាចទទួលយកបាននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែរ” ហើយភាពខុស

⁶⁹ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤៤ យោងលើសាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៩៦ ដកស្រង់ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Hadžihanović & Kubura សំណុំរឿងលេខ IT-01-47 សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខបន្ទាន់បង្ខំជំទាស់នឹងយុត្តាធិការ ទាក់ទងនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់ថ្នាក់លើ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី ១៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៣ កថាខណ្ឌ ៣៤។

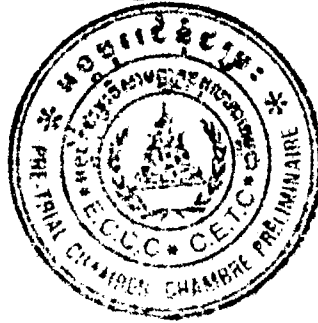
⁷⁰ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤៥ ដកស្រង់ សាលដីកាលើរឿងក្តី Brima មតិជំទាស់របស់ចៅក្រម Doherty កថាខណ្ឌ ៧១។

⁷¹ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៣៦, ៤៦-៤៩។

⁷² ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤៦។

⁷³ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤៧។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

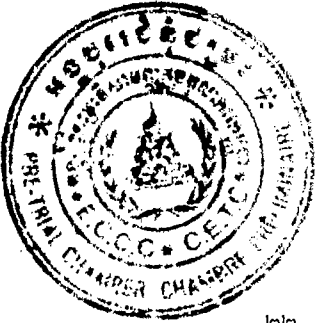
គ្នាដោយផ្អែកលើការមិនមានការយល់ព្រមដោយផ្ទាល់ពីភាគី “គឺមិនមានភាពច្បាស់លាស់ទាល់តែសោះ”⁷⁴។ ការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ក្រោមការរៀបចំក៏ “អាចមានការបង្ខិតបង្ខំ ដូចជាការដាក់សំពាធផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរ និងការប្រើប្រាស់ល្បិច ការគម្រាម កំហែងមិនទទួលស្គាល់ ឬ ការបណ្តេញចេញពីក្រុមគ្រួសារ និងការភ័យខ្លាចការរើសអើង ពី សហគមន៍”⁷⁵។ ចំណុចទីបី “បើទោះបីជាការរំលោភបំពានបែបនេះទៅលើស្វ័យភាពរបស់ បុគ្គល ព្រមទាំងសិទ្ធិស្វ័យសម្រេចអាចមានគ្រោះថ្នាក់ក៏ដោយ ក៏ព្យសនកម្មដែលកើតចេញពីបញ្ហាទាំងនេះមិនអាចប្រៀបធៀបបានជាមួយនឹងព្យសនកម្ម ដែលបានកើតឡើងពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិជាក់លាក់នោះដែរ”⁷⁶។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ [REDACTED] គាំទ្រលើពាក្យសុំ⁷⁷

40. នៅក្នុងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន [REDACTED] ស្នើសុំដំណោះស្រាយដូច [REDACTED] ពោលគឺ អង្គជំនុំជម្រះជម្រះមោឃៈកិច្ចស៊ើបសួរទាក់ទងនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤។ គាត់ស្នើសុំដូច្នោះតាមរយៈការលើកឡើងទឡើងករណីចំបងដូចគ្នាថា កិច្ចស៊ើបសួរបែបនេះរំលោភលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព និងសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទអនុលោមតាមមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ហើយនឹងសិទ្ធិរបស់ពួកគេក្នុងការទទួលបានសេចក្តីសន្តិសុខស្របច្បាប់។ មិនខុសពី [REDACTED], [REDACTED] សន្និដ្ឋានថា “គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពត្រូវតែយកមកអនុវត្តទៅលើប្រភេទនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” និងអំពើអមនុស្សធម៌ដែលបានហាមឃាត់ផ្សេងៗនៅក្នុងប្រភេទនេះ”⁷⁸។ យោងតាម [REDACTED] “ភាពមិនច្បាស់លាស់នៃប្រភេទ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” របស់ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ មិនស្របទៅនឹងគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនៃច្បាប់ឡើយ”⁷⁹។ [REDACTED] យកតាមទឡើងករណីផ្សេងទៀតដែល [REDACTED] បានលើកឡើង⁸⁰ ហើយ

⁷⁴ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤៨។
⁷⁵ ដូចយោងខាងលើ។
⁷⁶ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៤៩។
⁷⁷ សំណើសុំ និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ [REDACTED] កថាខណ្ឌ ៣-១០។
⁷⁸ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៦។ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ២៧-៣២។
⁷⁹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៧។
⁸⁰ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៨ ដកស្រង់ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ២៧-៣២ និង ៣៨-៤៩។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើមោឃៈភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

សន្និដ្ឋានថា “អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួរតែដោះស្រាយបញ្ហាថាតើ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងធ្វើការកាត់ទោសលើបទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនេះដែរ ឬទេ”⁸¹។

V-2. ចម្លើយតបទៅនឹងពាក្យសុំ

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

41. សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះច្រានចោលពាក្យសុំមោឃភាព ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា ការស៊ើបអង្កេតលើអំពើនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំពុំបង្កឱ្យមានព្យសនកម្មលើម្ចាស់ពាក្យសុំនោះទេ⁸²។ ស.ព.អ សន្និដ្ឋានថា វិធីសាស្ត្រក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ចំពោះគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពទទួលបានការគាំទ្រពីច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ ហើយហេតុដូច្នោះ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការលើបទល្មើសនោះ⁸³។ យោងតាម ស.ព.អ “គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព “ពុំរារាំងតុលាការមួយ មិនថានៅថ្នាក់ជាតិ ឬអន្តរជាតិមិនឱ្យធ្វើការសម្រេចលើបញ្ហាណាមួយតាមរយៈវិធីបកស្រាយ និងបញ្ជាក់បំភ្លឺអំពីធាតុផ្សំនៃបទឧក្រិដ្ឋជាក់លាក់ណាមួយនោះទេ” ឬ “ចំពោះអត្ថន័យដែលត្រូវកំណត់លើធាតុផ្សំជាក់លាក់នៃ ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយទេ”⁸⁴។ ពួកគេពន្យល់ថា “ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំបំពេញលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការពិសេសសេរីឡេអូន ដូចបាន លើក ឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៩៨ នៃសាលដីការបស់ខ្លួននៅក្នុងរឿងក្តី Brima និងអ្នកផ្សេងទៀត។ ធាតុផ្សំនៃលក្ខខណ្ឌនោះមិនកម្រិតត្រឹមយុត្តាធិការពេលវេលានៃតុលាការពិសេសសេរីឡេអូននោះហើយ ហើយមិនកំណត់ត្រឹមការអនុវត្តដូចគ្នានៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ នោះដែរ”⁸⁵។ យោងតាម ស.ព.អ សញ្ញាណនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” បានបង្កើតជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរ

⁸¹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៩-១០។

⁸² ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ១៩-៤៣។

⁸³ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ១៩-២៤។

⁸⁴ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ២៤ ដកស្រង់ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Aleksovski សាលដីការបុរេជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី ២៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០០ កថាខណ្ឌ ១២៧។

⁸⁵ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ២៤។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ជាតិ ចាប់ពីមុនអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ មកម្ល៉េះ^{៨៦}។ ពួកគេបានបន្តពន្យល់បន្ថែម យ៉ាងលម្អិតអំពីហេតុផលដែលអំពើនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំខុសពីអំពើនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិផ្សេងទៀត ហើយអំពើនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ក្រោមការរៀបចំ^{៨៧}។ ចំណុចចុងក្រោយ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងអំឡុងយុគ្រាធិការពេលវេលានៃ អ.វ.ត.ក ការរៀប អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំបានបង្កឱ្យមានការឈឺចាប់ផ្លូវចិត្ត ឬរាងកាយធ្ងន់ធ្ងរ^{៨៨} ហើយគឺជា អំពើទាំងឡាយប្រព្រឹត្តឡើងជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារទូទៅ និងជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធមកលើ ជនស៊ីវិលក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហមដែលបានបណ្តាលឱ្យមានផលវិបាក ដូចជា អំពើ ហិង្សាលើរូបរាងកាយដូចគ្នា អំពើហិង្សាផ្លូវភេទ ការអប់រំកែប្រែ ឬមរណភាព^{៨៩}។ ផលវិបាក ទាំងនេះក៏ “ជាផ្នែកមួយនៃគោលនយោបាយកំណត់គោលការណ៍លើប្រជាជនស៊ីវិល ដោយផ្អែក លើមូលហេតុនយោបាយក្នុងការត្រួតត្រាប្រជាជនស៊ីវិល និងដើម្បីធានាឱ្យមានពលករសម្រាប់ ពេលអនាគត”^{៩០} ហើយគឺជាអំពើ “មានភាពប្រហាក់ប្រហែល និងមានស្ថានទម្ងន់ដូចគ្នា” ទៅនឹង “ប្រភេទនៃសកម្មភាពដែលត្រូវបានរកឃើញក្នុងមកថាជា “អំពើមនុស្សធម៌ដទៃទៀត” ដោយ តុលាការអន្តរជាតិ ដូចជា ការជម្លៀសដោយបង្ខំ ពេស្យាកម្មដោយបង្ខំ ឬ ការសម្រាតសំលៀក បំពាក់ដោយបង្ខំ”^{៩១}។ ចំពោះនិយមន័យនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ស.ព.អ បាន យោងលើនិយមន័យដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការពិសេស សេវ៉ាឡេអូន។ និយមន័យនោះចែងថា៖ “អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំពិពណ៌នាពីស្ថានភាពមួយដែល នៅក្នុងនោះ - ដោយពាក្យសម្តី ឬ ដោយអាកប្បកិរិយា - ជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬបុគ្គលដែល ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើរបស់ជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសបានបង្ខិតបង្ខំបុគ្គលណាម្នាក់ដោយប្រើកម្លាំង ដោយការគំរាមកំហែងថានឹងប្រើកម្លាំង ឬ ដោយការបង្ខំឱ្យប្រើជាដៃគូប្តី-ប្រពន្ធ បណ្តាលឱ្យ

⁸⁶ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ២១។

⁸⁷ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ២៥-៣៦។

⁸⁸ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ៣៧-៣៩។

⁸⁹ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ៤០។

⁹⁰ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ៤១។

⁹¹ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ៤២ ដកស្រង់ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Akayesu សំណុំរឿងលេខ ICTR-96-4-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ថ្ងៃទី ២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៨ កថាខណ្ឌ ៦៨៥-៦៨៧។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

មានជាការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ឬជារបួសតាមផ្លូវកាយ តាមផ្លូវចិត្ត ឬតាមផ្លូវអារម្មណ៍ដល់ជន
រងគ្រោះ”⁹²។

ចម្លើយតបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

42. យោងតាមមេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី “វិធីសាស្ត្រនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែល
[REDACTED] តវ៉ាជំទាស់ ពុំរំលោភគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនោះឡើយ។ ការទទួលស្គាល់នៃអំពើ
អមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ យោងតាមប្រភេទរបស់វា ផ្ទាល់
ក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិ គឺស្របគ្នាជាមួយនឹងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលបានបង្កើត
ឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ និងយូរមកហើយដែលមានដើមកំណើតនៅក្នុងធម្មនុញ្ញនូវមីប៊ិកសម្រាប់
សាលាក្តីយោធាអន្តរជាតិ ហើយពុំមែនត្រឹមតែ [អង្គបុរេជំនុំជម្រះ] និងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ប៉ុណ្ណោះនោះទេដែលគោរពតាមសាលាក្តីអន្តរជាតិទាំងអស់ក្រោយឆ្នាំ ១៩៤៥ ក៏បានគោរព
តាមផងដែរ”⁹³។ គិតមកត្រឹម “ឆ្នាំ ១៩៧៥ ធាតុផ្សំនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតមានលក្ខណៈ
ជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ និងអាចឱ្យ [REDACTED] ប្រមើលមើលបានថា ការអនុវត្តគោលនយោបាយ
នៅទូទាំងប្រទេសដែលបានបង្កនូវការខូចខាត និងការឈឺចាប់ក្នុងចំណោមប្រជាជនស៊ីវិលអាច
ចាត់ទុកថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ”⁹⁴។ ការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមានស្ថាន
ទម្ងន់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងអំពើទាំងឡាយ ដូចមានចែងនៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ
ហើយការអះអាងរបស់ [REDACTED] លើករណីនេះធ្វើឡើងមុនដំណាក់កាលនីតិវិធីនៅក្នុងដំណាក់
កាលនេះដោយហេតុថា ក.ស.ច.ស អាចវាយតម្លៃលើស្ថានភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៃការរៀប
ការដោយបង្ខំ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃសំណុំអង្គហេតុស្ថាពរនៅពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ
ក្រោយពេលចេញដីកាដោះស្រាយតែប៉ុណ្ណោះ⁹⁵។

⁹² ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ២៦ ដកស្រង់ សាលដីកាលើ រឿងក្តី Brima កថាខណ្ឌ ១៩៦។

⁹³ ចម្លើយតបរបស់ ស.ព.អ កថាខណ្ឌ ២៤។

⁹⁴ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៥ យោងលើ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [REDACTED] ប្រឆាំងនឹងដីកាដោះស្រាយ
ថ្ងៃទី ១១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ D427/1/30 កថាខណ្ឌ ៣៨៥។

⁹⁵ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៧-៣៨។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត
ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

V-3. ការវាយតម្លៃលើអង្គសេចក្តីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

- 43. បន្ទាប់ពីពិភាក្សាចមក ចៅក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចរកបានមតិភាគច្រើនដើម្បីធ្វើសេចក្តីសម្រេចទៅលើអង្គសេចក្តីនៃសំណើនេះបានឡើយ។
- 44. ដូច្នោះ ទោះបីជាសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះចំពោះភាពអាចទទួលយកបាននៃសំណើនេះ មានបញ្ជាក់នៅក្នុងកថាខណ្ឌខាងមុខយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មានការភ្ជាប់បន្ថែមមកជាមួយនូវយោបល់ដាច់ដោយឡែករបស់ចៅក្រមនានានៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃសំណើនេះ តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃវិធាន ៧៧(១៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីសម្រេច

ដោយផ្អែកលើហេតុផលទាំងនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះយោងតាមសំណើរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

- ១. យល់ឃើញថា សំណើនេះអាចទទួលយកបាន។
- ២. ប្រកាសថា អង្គជំនុំជម្រះមិនអាចរកបានសំណើគាំទ្រពីចៅក្រម៤(បួន)រូប យ៉ាងតិចដើម្បីចេញសេចក្តីសម្រេចមួយទៅលើអង្គសេចក្តីនៃសំណើនេះបានឡើយ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៦

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

ឃុំសាម គីមសាន

Olivier BEAUVALLET

[Handwritten signature]

ឈី ថុយ

[Handwritten signature]

Kang Jin BAIK

[Handwritten signature]

ហួត វឿន

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន ចៅក្រម ន័យ ថុល និង ចៅក្រម ហួត វុធី សូមលើកឡើងនូវមតិយោបល់
របស់ខ្លួន ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។ ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET និងចៅក្រម
Kang Jin BAIK សូមលើកឡើងនូវមតិយោបល់របស់ខ្លួន ទាក់ទិននឹងអង្គសេចក្តីនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍។

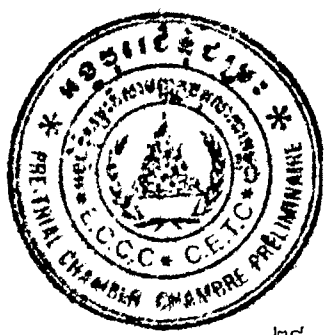

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត
ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

មតិយោបល់លើសេចក្តីណែនាំអនុវត្តរបស់ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន ចៅក្រម នំយ ចុំល និង ចៅក្រម ហួត ចុឌី

1. ចៅក្រមជាតិអង្គបុរេជំនុំជម្រះ (“អ.វ.ត.ក”) នឹងបង្ហាញអំពីមតិយោបល់របស់ខ្លួនទាក់ទងនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក អា អាន។ យ៉ាងណាក៏ដោយ ជាការចាប់ផ្តើម យើងសូមធ្វើការ បញ្ជាក់ អំពីការយល់ឃើញរបស់យើងចំពោះការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈនៃសេចក្តីសម្រេច របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។
2. អនុលោមតាមមាត្រា ៣.១២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត អ.វ.ត.ក ផ្តល់សិទ្ធិឱ្យ [REDACTED] អាចស្នើសុំអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារឡើងវិញជា “សាធារណៈ” នូវឯកសារ “សំងាត់” ឬ “សំងាត់បំផុត” ដោយអនុលោមតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីចំណាត់ ប្រភេទ និងការគ្រប់គ្រងព័ត៌មានទាក់ទងសំណុំរឿង។
3. មាត្រា ៣.១២ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តរបស់ អ.វ.ត.ក បានចែងថា “តាមករណី សមស្រប ទាល់តែមានការចេញដីកាដោះស្រាយ និងសេចក្តីសម្រេចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹង ដីកាដោះស្រាយ ទើបសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវពិនិត្យពិចារណា ថាតើចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារដែលបានស្នើសុំនោះមានលក្ខណៈសមស្របដែរឬទេ ហើយ បើសិនជាមិនសមស្របទេ ត្រូវធ្វើសេចក្តីសម្រេចថាតើចំណាត់ប្រភេទអ្វីទើបសមស្រប”។
4. ផ្អែកតាមទង្វើករណីខាងលើ ចៅក្រមជាតិ យល់ឃើញថា ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ “សម្ងាត់” ទៅជា “សាធារណៈ” នៅពេលនេះ គឺពុំទាន់មានភាពចាំបាច់ ហើយក៏មិននាំឱ្យប៉ះពាល់សិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់ [REDACTED] ដែរ ព្រោះទោះបីឯកសារនោះជាប្រភេទ “ឯកសារសម្ងាត់” ក៏គាត់អាចមើលឯកសារទាំងនោះបានដែរ។ ហេតុដូច្នេះនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ គប្បីពិចារណា លើការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារឡើងវិញ នៅពេលចេញដីកាដោះស្រាយ និងសេចក្តី សម្រេចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ជំទាស់នឹងដីកាដោះស្រាយ អនុលោមតាមមាត្រា ៣.១២ វាក្យខណ្ឌទី២ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្ត អ.វ.ត.ក។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

5. សហមេធាវីការពារក្តីលោក [REDACTED] បានធ្វើការអះអាងថា គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ដែលត្រូវបានហៅផងដែរថា គោលការណ៍ គ្មានបទល្មើសបើគ្មានច្បាប់ចែង (nullum crimen sine lege) ហាមឃាត់ការធ្វើប្រតិសកម្មឧក្រិដ្ឋកម្ម ហើយតម្រូវឱ្យអំពើដែលបានហាមឃាត់ ត្រូវមានលក្ខណៈជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីគ្រប់គ្រងអាកប្បកិរិយារបស់ប្រជាជន។ តាម គោលការណ៍នេះ ច្បាប់ត្រូវតែបកស្រាយដោយតឹងរឹង ហើយការពង្រីកសទិសភាពត្រូវបាន ហាមឃាត់។ តុលាការអាចបកស្រាយ និងបញ្ជាក់បំភ្លឺទៅលើច្បាប់ដែលមានជាធរមាន ប៉ុន្តែអង្គ សេចក្តីនៃច្បាប់ចាំបាច់ត្រូវតែអាចប្រមើរមើលបាន និងអាចដឹងឮបាន ដោយជនជាប់ចោទ នៅពេលប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មត្រូវបានចោទប្រកាន់⁹⁶។

6. សហមេធាវីការពារក្តីលោក [REDACTED] បានធ្វើលើកទទ្ទីករណ៍ថា ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក តម្រូវឱ្យតុលាការនេះ គោរពតាមគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។ មាត្រា ៣៣ថ្មី នៃច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ចែងនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖ អ.វ.ត.ក “ត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន ស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹមត្រូវនឹងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ដូចដែលមាន ចែងក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃកិច្ចការអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ បានពាក់ព័ន្ធ និងកំណត់ពីគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពថា⁹⁷៖

“គ្មានបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវសម្រេចថាមានពិរុទ្ធភាពចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដោយផ្អែកលើ អំពើសកម្ម ឬអកម្មណាមួយ ដែលមិនបង្កើតបានជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ តាមច្បាប់ជាតិ ឬអន្តរជាតិ នៅពេលដែលអំពើនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្ត។”

7. សហមេធាវីការពារក្តីលោក [REDACTED] បានធ្វើការបញ្ជាក់ថា គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ត្រូវអនុវត្ត យ៉ាងតឹងរឹងជាពិសេស នៅក្នុងយុត្តាធិការប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិល។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការ កំពូលរបស់ អ.វ.ត.ក បានពន្យល់ថា នីត្យានុកូលភាពគួរតែមាន “មុខងាររារាំង” (restraining function) នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ “រារាំងតុលាការ និងអង្គជំនុំជម្រះអន្តរជាតិ ឬ កូនកាត់ ពីការអនុវត្តន៍ជាឯកភ្នាក់ងារភាគីហ្វូនដេស្តិយុត្តាធិការរបស់ពួកគេដោយមានការចែងយ៉ាងច្បាស់

⁹⁶ សំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ ចុះថ្ងៃទី០២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៥, កថាខណ្ឌ ២១, ឯកសារ A259។

⁹⁷ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២២។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

លាស់ពីកម្រិតកំណត់នៃអ្វីដែលជាអំពើព្រហ្មទណ្ឌ”។ ដោយសារធ្វើដូច្នោះ នីត្យានុកូលភាពការពារ បុគ្គលពីការប្រើអំណាចតាមអំពើចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្រុមភាគច្រើន និងធនាសុវិទ្ធិជ្រុលហួស ហេតុរបស់តុលាការ ព្រមទាំងធានាថា ពួកគេបានដឹងជាមុនពីអំពើអ្វីដែលត្រូវហាមឃាត់⁹⁸។

8. សហមេធាវីការពារក្តីលោក [REDACTED] បានលើកឡើងថា រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ក៏តម្រូវឱ្យតុលាការគោរពគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពដែរ។ មាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា តម្រូវឱ្យតុលាការការពារសិទ្ធិដែលទទួលស្គាល់នៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សសំខាន់ៗ។ មាត្រា នេះចែងនៅត្រង់ផ្នែកពាក់ព័ន្ធថា៖ “ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្សដូច មានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិ មនុស្ស និង កតិកាសញ្ញា ព្រមទាំងអនុសញ្ញាទាំងឡាយទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិមនុស្សសិទ្ធិនារី និង សិទ្ធិកុមារ”⁹⁹។

9. សហមេធាវីការពារក្តីលោក [REDACTED] បានលើកឡើងបន្ថែមថា មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្ម នុញ្ញកម្ពុជាចែងថា “ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ការឃុំខ្លួនជនណាមួយ នឹង អាចធ្វើទៅកើត លុះត្រាតែអនុវត្តត្រឹមត្រូវតាមបញ្ញត្តិច្បាប់” ហើយជាផលវិបាក “ការជំនុំជម្រះ ត្រូវតែធ្វើឡើង [...] ដោយអនុលោមតាមនីតិវិធីច្បាប់ដែលនៅជាធរមាន”។ លើសពីនេះ មាត្រា ៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ ដែលជាច្បាប់មានសុពលភាពក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ តម្រូវមានការអនុវត្តដោយតឹងរឹងលើគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ហាមអានុភាពប្រតិសកម្មនៃ ច្បាប់¹⁰⁰។ ជាចុងក្រោយ សារៈសំខាន់នៃគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព មិនគ្រាន់តែត្រូវបានទទួល ស្គាល់ និងសង្កត់ធ្ងន់ដោយច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក និងច្បាប់កម្ពុជានោះទេ ប៉ុន្តែគោលការណ៍នេះក៏ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយតុលាការ អង្គជំនុំជម្រះ និងអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវថ្នាក់ជាតិ តំបន់ និង អន្តរជាតិ¹⁰¹។

10. វិធាន ៧៦ (២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងកំណត់ថា “ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចស៊ើបសួរ នៅពេលដែលភាគី ទាំងឡាយយល់ឃើញថា មានផ្នែកណាមួយត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ ភាគីនោះអាចដាក់ពាក្យសុំ

⁹⁸ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៣។
⁹⁹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៤។
¹⁰⁰ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៥។
¹⁰¹ ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ២៦។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ដោយបញ្ជាក់មូលហេតុទៅសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បីស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ប្តឹងទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះស្នើសុំឱ្យធ្វើមោឃភាព។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវចេញដីកាដែល អាចជាការទទួលយក ឬបដិសេធសំណើសុំភ្លាមៗតាមតែអាចធ្វើទៅបាន និងក្នុងគ្រប់ករណី ទាំងអស់ត្រូវធ្វើឡើងមុនពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយ។ រីឯវិធាន ៤៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា “កិច្ចស៊ើបសួរ ឬកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះអាចត្រូវបានចាត់ទុកជាមោឃៈ តែចំពោះករណីមិនគោរព វិធានច្បាប់ ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ភាគីដែលដាក់ពាក្យសុំប៉ុណ្ណោះ។”

- 11. ចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាម កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោម ច្បាប់កម្ពុជានូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (កិច្ចព្រមព្រៀង), ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តី ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ច្បាប់ អ.វ.ត.ក) និង អនុវត្តវិធានផ្ទៃក្នុង។
- 12. អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ជាតុលាការពិសេសមួយដែលអនុវត្តនីតិវិធីនៃការចោទ ប្រកាន់ និងការស៊ើបសួរ ខុសពីតុលាការថ្នាក់ជាតិនៃប្រទេសកម្ពុជា។ ការចោទប្រកាន់ និងការ ស៊ើបសួររបស់តុលាការថ្នាក់ជាតិនៃប្រទេសកម្ពុជា គឺធ្វើឡើងតែលើអង្គហេតុទេ មាន ន័យថាមិន មែនជាការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួរលើបុគ្គលឡើយ¹⁰²។ ផ្ទុយមកវិញនៅអង្គ ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ការចោទប្រកាន់ និងការស៊ើបសួរ អាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាបំពេញលក្ខ ខណ្ឌពីរ គឺ ទី១. **អង្គហេតុ** “ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ការរំលោភទៅលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិនិងទម្លាប់អន្តរជាតិ ព្រមទាំងការរំលោភលើអនុសញ្ញា អន្តរជាតិ ដែលប្រទេសកម្ពុជាទទួលស្គាល់ ហើយដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងអំឡុងថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧៩” និង ទី២. **បុគ្គល** “មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម”¹⁰³។

¹⁰² មាត្រា ៤៤ និង ១២៥ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា។

¹⁰³ មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលប្រព្រឹត្ត ឡើងក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, មាត្រា ១ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាល

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ XXXXXXXXXX សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

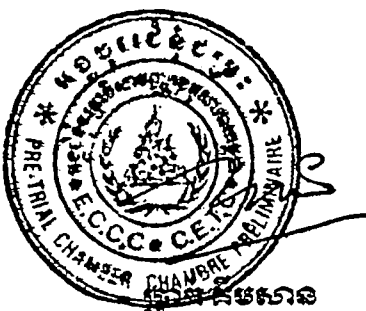

សំណុំរឿងលេខ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អវតក/កសល (អបជ២១)

ឯកសារលេខ D257/1/8

- 13. ហេតុដូច្នោះចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះនឹងធ្វើការពិចារណា ថាតើកិច្ចស៊ើបសួររបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបការដោយបង្ខំ បំពាននូវលក្ខខណ្ឌដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី១២ ដែលនាំឱ្យមិនគោរពវិធានបញ្ញត្តិនៃការស៊ើបសួរដូចដែលបានពន្យល់នៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១០ ខាងលើ ជាហេតុធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ អា អាន និងនាំឱ្យមោឃៈ ដែរ ឬទេ។
- 14. សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ និងអន្តរជាតិ បានខ្វែងយោបល់គ្នាចំពោះការចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ នេះ ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្នើសុំបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី ៣។ រីឯសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិបានបដិសេធចោលនូវដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរទី ៣ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាន “ជនសង្ស័យទាំងនេះ មិនមែនជាមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និង/ឬ អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត”¹⁰⁴ ហើយចៅក្រមជាតិ និងអន្តរជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក៏បានខ្វែងយោបល់គ្នាចំពោះបញ្ហានេះដែរ ដោយចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ គាំទ្រទឡើយករណីរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ¹⁰⁵។
- 15. តាមការយល់ឃើញខាងលើចៅក្រមជាតិនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះ យល់ឃើញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ មិនអាចស៊ើបសួរចំពោះ [REDACTED] លើអង្គហេតុនៃការរៀបការដោយបង្ខំបានទេ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៦

[Signature]
ឈឹម ផល

[Signature]
ហួត វុធី

កម្ពុជាទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងវិធាន ៥៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

¹⁰⁴ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិទៅនឹងសេចក្តីណែនាំឱ្យដាក់ឯកសារពិស្តារបន្ថែមរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៩ និងសេចក្តីសង្កេតរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌទី ៨៦ (ក)។

¹⁰⁵ យោបល់របស់ចៅក្រម ប្រាក់ គឹមសាន, ចៅក្រម ឈឹម ផល និងចៅក្រម ហួត វុធី ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែ សីហា ឆ្នាំ២០០៩ “ [REDACTED] មិនមែនជា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងជនទាំងឡាយដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម”។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

មតិយោបល់លើអង្គសេចក្តីនៃសំណើ

របស់ចៅក្រម Kang Jin BAIK និង ចៅក្រម Olivier BEAUVALLET

1. [REDACTED] លើកជាទីករណីថា ការរំលោភលើសិទ្ធិនីត្យានុកូលភាពរបស់គាត់ អនុលោមតាមមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ដោយសារការស៊ើបអង្កេតលើការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ បង្កប់លក្ខណៈសម្បត្តិជាក់ហុសនីតិវិធីដែលបង្កការខូចខាតលើផលប្រយោជន៍របស់គាត់ ដូច្នោះ វាតម្រូវឱ្យមោឃភាពកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ ទោះបីជា [REDACTED] ពុំចង្អុលបង្ហាញ យោងលើឯកសារជាក់លាក់ណាមួយនៅក្នុងសំណុំរឿងក៏ដោយ ក៏ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមយល់ស្របថា មាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ គឺជាវិធានដែលមានលក្ខណៈសំខាន់មានគោលបំណងធានានូវសិទ្ធិនីត្យានុកូលភាពរបស់បុគ្គលទាំងឡាយដែលបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះ មុខ អ.វ.ត.ក។ អនុលោមតាមមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិនេះ គ្មានបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវសម្រេចថាមានពិរុទ្ធភាពលើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដោយសារអំពើសកម្ម ឬអំពើអកម្មរបស់ខ្លួនដែលពុំមែនជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌក្រោមច្បាប់ជាតិ ឬអន្តរជាតិនៅក្នុងពេលប្រព្រឹត្តអំពើនោះទេ។ ដោយសារលក្ខណៈសំខាន់នៃសិទ្ធិនីត្យានុកូលភាព អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានបង្ហាញជំហរស្របគ្នាថា ដើម្បីធានាឱ្យបាននូវសិទ្ធិនេះ បើទោះជាមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ក៏ដោយ អំពើព្រហ្មទណ្ឌ ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវតែមានអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់នៅក្នុងអំឡុងពេលយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក¹⁰⁶។ តាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវនៃមាត្រា ១២ នៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមកត់សម្គាល់ឃើញថា បទដ្ឋានដូចមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ មានអានុភាពជាប់ទាក់ទងដោយផ្ទាល់នឹងការអនុវត្ត នៃយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក¹⁰⁷។ ចំពោះការអនុវត្ត

¹⁰⁶ សាលដីកាលើសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ២១០, ២២៦, ២៤០, ៣២១-៣២៧, ៣៤១-៣៥១, ៣៦៦។

¹⁰⁷ មាត្រា ១២ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងចែងថា៖ “អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនសមស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹមត្រូវ និងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់ ដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិឆ្នាំ ១៩៦៦ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលកម្ពុជាគឺជាភាគីហត្ថលេខីដែរ”។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

យុត្តាធិការ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា តុលាការមានកាតព្វកិច្ចបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់ថា តើ តុលាការមានយុត្តាធិការដែរ ឬទេនៅពេលខ្លួនទទួលបានរឿងក្តី¹⁰⁸។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អង្គបុរេជំនុំ ជម្រះបានសម្រេចថា ការជំទាស់នឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលសម្រេច តម្កល់ ទោះដោយប្រយោល¹⁰⁹ ឬ ដោយផ្ទាល់ក្តី¹¹⁰ លើយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក អាចប្តឹង នៅក្នុងដំណាក់កាលមុនអង្គសេចក្តីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបាន ហើយវាបើកផ្លូវឱ្យប្តឹង ឧទ្ធរណ៍ អនុលោមតាមវិធាន ៧៤(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង¹¹¹។

2. ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមកត់សម្គាល់ឃើញថា នៅក្នុងរឿងក្តីបច្ចុប្បន្ន [REDACTED] ពុំជំទាស់ដីកាសម្រេចណាមួយរបស់ ក.ស.ច.ស សម្រេចតម្កល់យុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ។ [REDACTED] ជំទាស់កិច្ចស៊ើបសួរដែលបានបំពេញដោយ ស.ច.ស.អ ក្រោយពេល ស.ព.អ ដាក់ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម។ [REDACTED] តវ៉ាថា កិច្ចស៊ើបសួរបែបនេះមាន កំហុស ពីព្រោះថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម “គឺជាការព្យាយាមមិនស្របច្បាប់ ក្នុងការពង្រីកយុត្តាធិការរបស់តុលាការ”¹¹²។

3. ជាការពិតណាស់ ការស៊ើបអង្កេតលើអំពើនៃការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំត្រូវបានស្នើសុំ តាមរយៈដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ។ ដីកានេះ ស្នើឡើងថា អង្គហេតុនានាដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ បង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្នុងយុត្តា

¹⁰⁸ សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះការអនុវត្តសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE) ថ្ងៃទី ២០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ D97/14/15 កថាខណ្ឌ ២២៖ “នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ក៏ដូចជានៅក្នុងច្បាប់ បារាំង តុលាការត្រូវតែឱ្យឃើញថា តើតុលាការមានយុត្តាធិការពេលវេលា និងយុត្តាធិការដែរដីចំពោះអង្គហេតុនានាដែល លើកឡើងចំពោះមុខតុលាការព្រមទាំងយុត្តាធិការលើកម្មវត្ថុចំពោះបទល្មើសនានាដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ដែរឬទេ” (“សាលដីកាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម”)។

¹⁰⁹ ការតវ៉ាដូចដែលបានលើកឡើងតាមរយៈបណ្តឹងសាទុក្ខលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (សូមមើល សាលដីកា សហឧក្រិដ្ឋកម្ម កថាខណ្ឌ ២៤)។

¹¹⁰ ការតវ៉ាដូចដែលបានលើកឡើងប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ (សូមមើល អ.ប.ជ ៧៥, អ.ប.ជ ១៤៥ និង អ.ប.ជ ១៤៦)។

¹¹¹ សាលដីកាសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម កថាខណ្ឌ ២៣-២៤។

¹¹² ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៣៤។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ធិការរបស់តុលាការ រួមទាំង ប៉ុន្តែមិនកំណត់ត្រឹមតែ ៖ ក) មនុស្សឃាត និងទារុណកម្មក្រោម ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ ហើយ ខ) “ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ” (រួមទាំង “អំពើ មនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត”)¹¹³។

4. ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមសង្កេតឃើញថា ស.ច.ស.អ បានជូនដំណឹង [REDACTED] ថា “មានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់គ្នាថា គាត់អាចជាអ្នកទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលបានប្រព្រឹត្តជាផ្នែកមួយនៃការវាយប្រហារជាទូទៅ ឬ ជាប្រព័ន្ធ ដែលសំដៅលើប្រជាជនស៊ីវិលដោយមូលហេតុសញ្ជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬ សាសនា” ហើយ “គាត់ត្រូវបានដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទឧក្រិដ្ឋ៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង មនុស្សជាតិដែលក្នុងនោះមាន ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយ មូលហេតុនយោបាយ ឬ សាសនា និង ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង និងអំពើមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត (ដូចជា ស្ថានភាពមនុស្សធម៌នៃការឃុំឃាំង)”¹¹⁴។

5. ស.ច.ស.អ ក៏បានផ្តល់យោបល់ជូន [REDACTED] ថា ស.ច.ស.អ “មុនពេលបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ស.ច.ស.អ អាចសម្រេចដាក់គាត់ឱ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទឧក្រិដ្ឋបន្ថែមទៀតដោយផ្អែកតាម ការចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ បន្ថែមលើកទី១ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទី២ ប្រសិនបើ ស.ច.ស.អ ជឿជាក់ថា មានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ និងស៊ីសង្វាក់បញ្ជាក់ថា [REDACTED] អាចជាអ្នកទទួលខុស ត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះបទឧក្រិដ្ឋបែបនេះ”¹¹⁵។ នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦ ស.ច.ស.អ បាន ចោទប្រកាន់ [REDACTED] ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដូចជា អំពើមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត រួម ទាំងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងអំពើហិង្សាលើផ្លូវភេទជាក្រុមនៅស្រុកកំពង់សៀម និងស្រុក ព្រៃឈរ តំបន់ ៤១¹¹⁶។

¹¹³ ឯកសារ D191 កថាខណ្ឌ ១៣។

¹¹⁴ ឯកសារ D242 ទំព័រ ៧។

¹¹⁵ ឯកសារ D242 ទំព័រ ៨។

¹¹⁶ កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀត ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D303 ទំព័រ ១២ កថាខណ្ឌ ១២។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

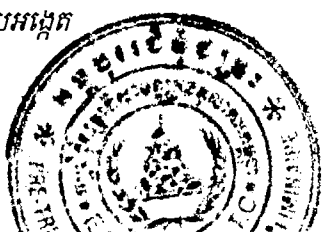
6. តាមប្រវត្តិនៃការស៊ើបអង្កេតកន្លងមក វាបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ កំពុងបំពេញកិច្ចតាមការចោទប្រកាន់ និងការលើកឡើងរបស់ ស.ព.អ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានសម្រេចថា ពាក់ព័ន្ធនឹង យុត្តាធិការ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពុំមានធនធានសិទ្ធិអនុវត្តយុត្តាធិការនោះទេ¹¹⁷។ ប្រសិនបើ ស.ច.ស.អ បានរកឃើញថា ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមមានកំហុសលើការចោទ ប្រកាន់ចំពោះអំពើនៃការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ ក.ស.ច.ស ប្រាកដជាបានប្រកាសថា ខ្លួនគ្មានយុត្តាធិការ ឬដូចអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចរួចហើយថា¹¹⁸ ក.ស.ច.ស ប្រាកដជាបាន ដាក់ពាក្យសុំ អនុលោមតាមវិធាន ៧៦(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងយ៉ាងហោចណាស់សុំមោឃភាព ផ្នែកខ្លះនៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមបាត់ទៅហើយ។ ផ្ទុយមកវិញ ស.ច.ស.អ បានបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ហើយក្នុងពេលបច្ចុប្បន្នបានប្តឹង ពាក្យសុំរបស់ [REDACTED] ទៅអង្គបុរេ ជំនុំជម្រះទៅវិញ ហើយនាពេលថ្មីៗនេះ នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦ បានចោទប្រកាន់ [REDACTED] ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដូចជា អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត រួមទាំង អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ។

7. ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមពិចារណាឃើញថា ទោះបីជាមោឃភាពនៃដីកាសន្និដ្ឋាន បញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់លើ អំពើនៃការរៀបការដោយបង្ខំ ពុំមែនជាផ្នែកមួយនៃដំណោះស្រាយដែលបានស្នើសុំនៅក្នុងពាក្យសុំក៏ដោយ ក៏ការធ្វើមោឃភាព ត្រូវបានស្នើសុំដោយប្រយោលនៅក្នុងនោះក្រោយពីបានពិនិត្យមើលសេចក្តីផ្តេងការណ៍ នៅក្នុង ពាក្យសុំនោះដែលថា “ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមគឺជាការព្យាយាមមិនស្របច្បាប់ ក្នុងការពង្រីកយុត្តាធិការរបស់តុលាការ” ហើយតាមរយៈសំណើសុំមោឃភាពកិច្ចស៊ើបសួរទាំង អស់នាពេលក្រោយមកផ្អែកតាមដីកានេះ។ ដូច្នេះ ក្រោយពីពិនិត្យមើលឡើងវិញលើមូលដ្ឋាននៃ ពាក្យសុំ ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមត្រូវពិនិត្យមើលនិយ័តភាព មិនមែនត្រឹមតែកិច្ច

¹¹⁷ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៨០។

¹¹⁸ សំណុំរឿង ០០៣ (អ.ប.ជ ២៦) សេចក្តីពិចារណាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ [REDACTED] ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិដែលបានសម្រេចសាជាថ្មីលើក្តីរបស់ [REDACTED] សុំ គូសចោលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿង ឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៦ ឯកសារ D120/3/1/8 កថាខណ្ឌ ៣១។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ស៊ើបសួរដែលបានធ្វើឡើងដោយឡែកនោះទេ ថែមទាំងលើកិច្ចស៊ើបសួរដែលបានធ្វើឡើងផ្នែក
តាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមត្រង់ផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធផងដែរ។

8. នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ស.ព.អ ចោទប្រកាន់ថា អំពើនៃការរៀប
អាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំបានកើតឡើង “នៅក្នុងបណ្តាស្រុក ដែលស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតត្រា ឬ
សិទ្ធិអំណាចរបស់ជនសង្ស័យក្នុងសំណុំរឿង ០០៤”¹¹⁹។ ពាក់ព័ន្ធនឹង [REDACTED] យោងតាមដីកា
សន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ការរៀបការដូចបានចោទប្រកាន់ “ពាក់ព័ន្ធនឹងគូស្រករ
ជាច្រើនរហូតដល់ ៦០ គូ ត្រូវបានបង្ខំឱ្យរៀបការនឹងគ្នាក្នុងពេលតែមួយ ហើយអាពាហ៍ពិពាហ៍
ទាំងនេះត្រូវបានរៀបចំ និងដឹកនាំធ្វើដោយប្រធានអង្គភាព និងកម្មាភិបាល ប.ក.ក មូលដ្ឋាន
ផ្សេងទៀត (ដែលពួកគេបានរាយការណ៍តាមឋានានុក្រមនៃខ្សែបញ្ជា ជូនទៅលេខាតំបន់)។ [REDACTED]
[REDACTED] គឺជាលេខាតំបន់ [...]”¹²⁰ ហើយ “ជនរងគ្រោះក្រោមអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយ បង្ខំនេះ
ត្រូវបានភាសនាដោយអ្នកឈ្នួបយកការណ៍ ឬ កងឈ្នួបដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដថា ពួកគេពិត
ជាបានរួមដំណេកជាមួយគ្នាដែលនេះ គឺជាកាលៈទេសៈដែលមានលក្ខណៈបង្ខិតបង្ខំជាប់មកជា
មួយស្រេចដែលពួកកម្មាភិបាល ប.ក.ក បានបង្កើតឡើង និងដាក់ឱ្យអនុវត្ត។ ប្រភពមកពីស្រុក
នេះក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា អ្នកទោសស្រ្តីត្រូវបានគេរំលោភសេពសន្ថវៈ មុននឹងត្រូវបានសម្លាប់
ចោល”¹²¹។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អំពើដូចបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ
បន្ថែម “គឺជាផ្នែកនៃផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ឬ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដូចបានរៀបរាប់ក្នុងកថាខណ្ឌ
២១ នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ និង
កថាខណ្ឌ ១៦ ដល់ ១៧ នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែមលើកទីបី”¹²²។ យោងតាម
កថាខណ្ឌ ១៦ ដល់ កថាខណ្ឌ ១៧ នៅក្នុង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ “ទិសដៅជាក់
លាក់របស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមនេះគឺ កម្មាភិបាលមូលដ្ឋាន ក្រុមគ្រួសារ និង “ខ្សែបណ្តាញ” របស់
អ្នកទាំងនោះ ព្រមទាំងប្រជាជនដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយ “សង្គមចាស់” ប្រជាជនថ្មី ឬ

¹¹⁹ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម កថាខណ្ឌ ១។
¹²⁰ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម កថាខណ្ឌ ២-៣។
¹²¹ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម កថាខណ្ឌ ២។
¹²² ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម កថាខណ្ឌ ១៤។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត
ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ប្រជាជន ១៩៧៥ ជនជាតិភាគតិចចាម និងអ្នកកាន់សាសនា និងអ្នកមានជាតិពន្ធរឿងតណាម”¹²³។ លើសពីនេះទៀត យោងតាមកថាខណ្ឌ ២១ នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១ “ផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួមត្រូវបានគេ អនុវត្តដោយបានដឹងជាមុន ដោយមនុស្សជាច្រើន រួមទាំងលេខាស្រុករបស់ ប.ក.ក និងប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ដែលម្នាក់ៗ ក៏ជាសមាជិកនៃសហគ្រាសឧក្រិដ្ឋកម្មស្ថិតនៅក្នុងស្រុក ឬ មន្ទីរសន្តិសុខរបស់ពួកខ្លួន។ បុគ្គលម្នាក់ៗ ទាំងនេះ តាមរយៈអំពើ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់ខ្លួន បានរួមចំណែកធ្វើឱ្យសម្រេចបាននូវគោលដៅ រួមនៃសហគ្រាសឧក្រិដ្ឋកម្ម និង ដែលមានចេតនាចង់បានលទ្ធផលទៅតាមនោះ”¹²⁴។ ក្រោមចំណង ជើង “ការកំណត់បទចោទ” នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម ស.ព.អ លើក ឡើងថា “សហព្រះរាជអាជ្ញាមានមូលហេតុដែលនាំឱ្យជឿបានថា អង្គហេតុនានាដូចបានរៀបរាប់ ខាងលើរួមបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ” រួមទាំង ប៉ុន្តែមិន កំណត់ត្រឹមតែឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃ “ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើ ឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការធ្វើទុក្ខ បុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ឬ ពូជសាសន៍ និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត”¹²⁵។

មូលដ្ឋាន ក៖ ការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិនមានអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹង មនុស្សជាតិនៅក្នុងប្រទេសនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ នោះទេ

9. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ក៏ដូចជាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានសម្រេចថា “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេង ទៀត” ត្រូវបានបង្កើតឡើងជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ក្រោមច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរ ជាតិ នៅមុនឆ្នាំ ១៩៧៥¹²⁶។ អំពើដែលចាត់ទុកជាបទឧក្រិដ្ឋនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ពុំចាំ

¹²³ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ កថាខណ្ឌ ១៦-១៧។
¹²⁴ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទាក់ទងទៅនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនានានៅក្នុងតំបន់១ និង ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញចំពោះខ្មែរក្រោម ថ្ងៃទី ៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៥ (កាលបរិច្ឆេទចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១១) ឯកសារ D65 កថាខណ្ឌ ២១។
¹²⁵ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម កថាខណ្ឌ ១៣។
¹²⁶ សំណុំរឿង ០០១/១៨-០៧-២០០៧/អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ស.ដ សាលក្រម ថ្ងៃទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១០ ឯកសារ E188 (“សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១”) កថាខណ្ឌ ៣៦៧។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៧៩-៣៨៥, ៣៩៥- ៣៩៦, ៣៩៨។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ១៤៥ និង ១៤៦ កថាខណ្ឌ ១៣០-១៣១, ១៥៧, ១៦៥។ សូមមើល

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

បាច់មានឋានៈជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដោយខ្លួនវានោះទេ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានសម្រេចថា “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” គឺជាបទឧក្រិដ្ឋ នៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពុំចាំបាច់បង្ហាញថា ប្រភេទអំពើនោះនីមួយៗនៅក្រោមប្រភេទអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាស្ថិតនៅក្នុង វិសាល ភាពនៃបទល្មើសឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនេះ ត្រូវកំណត់ជាបទល្មើសព្រហ្ម ទណ្ឌនោះ ឡើយ¹²⁷។ ផ្ទុយមកវិញ គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងប្រភេទនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ទាំងមូល ពុំមែនភ្ជាប់តែអំពើក្រោមអនុប្រភេទនៃអំពើអមនុស្សធម៌នេះឡើយ¹²⁸។

- 10. អំពើផ្សេងទៀតដែលមិនឃើញមានចែងនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍នានាគឺជាការរំលោភបំពានដ៏ទូលំទូលាយទៅលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់បុគ្គល រួមទាំង សិទ្ធិទាក់ទងនឹងទ្រព្យសម្បត្តិ ការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ ការការពារសមភាពនៃច្បាប់ ភាពជាពលរដ្ឋ ការងារ ចំណេះដឹង ការរៀបការ ភាពឯកជន និងសេរីភាពដើរហើរ¹²⁹។ ដូច្នោះ “ពុំមែនគ្រប់ការបដិសេធលើសិទ្ធិមនុស្សមានឃើញចែងកំណត់ថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ក្រោមយុត្តិសាស្ត្រក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរនោះឡើយ។ ផ្ទុយមកវិញ ទ្រឹស្តីនៃប្រភេទអំពើដូចគ្នាត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់បកស្រាយធម្មនុញ្ញរបស់សាលាក្តីដើម្បីកំណត់ “ឲ្យបានច្បាស់លាស់អំពីដែនកំណត់នៃប្រភេទអំពើនានា” ដែលជាការធានានូវកម្រិតជាក់លាក់ខ្លះរបស់វា¹³⁰។ ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមយល់

ផងដែរ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Stakić, IT-97-24-A “សាលដីកា” អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ថ្ងៃទី ២២ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៣១៥។

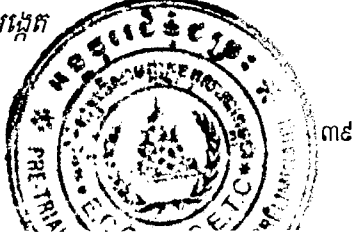
¹²⁷ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៧១, ៣៧៨។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ១៤៥ និង ១៤៦ កថាខណ្ឌ ១៥៦។

¹²⁸ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ ៣៧៨។

¹²⁹ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ២៥៤។

¹³⁰ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ ៣៨៨-៣៨៩៖ “ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក រួមទាំង ធម្មនុញ្ញតុលាការ Nuremberg ធម្មនុញ្ញទីក្រុងតូក្យូ ច្បាប់លេខ ១០ របស់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រង និងគោលការណ៍ Nuremberg បានចែងនូវអំពើជាក់លាក់ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ រួមបញ្ចូលទាំង “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ផងដែរ។ ពាក្យថា “ផ្សេងៗទៀត” ទាញចេញពីគោលការណ៍នៃការបញ្ចូលគ្នាជាក្រុមតែមួយនូវអ្វីដែលមានភាពស្រដៀងគ្នា (ejusdem generis) នៃវិធានក្នុងការបកស្រាយដែលក្នុងន័យនោះ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” អាចត្រឹមតែរួមបញ្ចូលអំពើនានាដែលមានភាព “អមនុស្សធម៌” និងមាន “លក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ស្រដៀងគ្នា” ទៅនឹងអំពើដែលមានចែងជាក់លាក់ ពោលគឺ

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [redacted] សុំឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ស្របថា វិធាននេះមានសារៈសំខាន់ ដោយហេតុថា វាអាចបំពេញមុខងារជាបញ្ញត្តិសេសសល់ នានាចែងគ្របដណ្តប់លើករណីនៃឥរិយាបថអមនុស្សធម៌ ដែលពុំចែងច្បាស់លាស់ថាស្ថិតនៅក្នុង ប្រភេទដែលនៅសេសសល់ផ្សេងទៀតនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ¹³¹។ ជាក់ស្តែង វាពុំចាំ បាច់តម្រូវឱ្យពិនិត្យតាមដានមើលប្រវត្តិនៃការកំណត់បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ លើអំពើជាក់លាក់ នីមួយៗដោយហេតុថា “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” មានអត្ថិភាពរួចហើយជាបទឧក្រិដ្ឋនៅក្នុង ច្បាប់។ លក្ខខណ្ឌបន្ថែមមួយនៃការកំណត់បទល្មើស ព្រហ្មទណ្ឌលើអំពើក្រោមប្រភេទឥរិយាបថ អមនុស្សធម៌នឹងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរលើមុខងារដ៏សំខាន់នៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ដែល ជាបទឧក្រិដ្ឋ¹³²។

ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ និងការនិរទេស។ ៣៨៩. នៅក្នុងការសន្និដ្ឋានថា ទ្រឹស្តី នៃគោលការណ៍នៃការបញ្ចូលគ្នាជាក្រុមតែមួយនូវអ្វីដែលមានភាពស្រដៀងគ្នា (*ejusdem generis*) មានភាពពាក់ព័ន្ធក្នុងការ សម្រេចពីខ្លឹមសារនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” អង្គបុរេជំនុំជម្រះសង្កត់ធ្ងន់ថា វាមិនរំលោភដល់វិធានប្រឆាំងនឹង គោលការណ៍សិទ្ធិសភាដែលមាននៅក្នុងយុត្តាធិការផ្នែកប្បវេណីទេ។ ចំពោះ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ការយកបទ ល្មើសមួយតាមរយៈសិទ្ធិសភាមកអនុវត្តចំពោះការប្រព្រឹត្តិដែលមិនមានចែងក្នុងច្បាប់ (*គោលការណ៍ analogia legis*) ខុស ប្លែកពីការយកប្រភេទរងមួយនៅក្នុងបទល្មើសមួយតាមរយៈសិទ្ធិសភាមកអនុវត្តចំពោះប្រភេទរងមួយទៀតនៅក្នុងបទល្មើស នោះក្នុងគោលបំណងបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់ពីនិយមន័យនៃប្រភេទរងមួយទៀតនោះ។ នៅក្នុងយន្តការទីពីរនេះ ប្រសិនបើការ ប្រព្រឹត្តិដែលកំពុងពិភាក្សានោះស្ថិតនៅក្នុងនិយមន័យរបស់បទល្មើសនោះ ហេតុនេះការពិតវាជាការប្រព្រឹត្តិ ដែលមានចែងក្នុង ច្បាប់ ហេតុនេះសំអាងហេតុនៃវិធានប្រឆាំងនឹងគោលការណ៍សិទ្ធិសភាមិនត្រូវយកមកអនុវត្តទេ។ ភាពខុសគ្នានេះមិនអាច ចៀសវាងបានទេនៅពេលដែលត្រូវពិចារណាបន្ថែមទៀតថា ប្រភេទនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង មនុស្សជាតិត្រូវបានចែងជាក់លាក់ជាបទល្មើសមួយសេសសល់ដើម្បីបញ្ជ្រាបសន្តិភាពចន្លោះប្រហោងនៅក្នុងច្បាប់ ហើយថា ពាក្យនេះមិនមានន័យទេប្រសិនបើមិនយក គោលការណ៍នៃការបញ្ចូលគ្នាជាក្រុមតែមួយនូវអ្វីដែលមានភាពស្រដៀងគ្នា

(*ejusdem generis*) មកអនុវត្ត”។

¹³¹ Antonio Cassese, Cassese’s International Criminal Law, Third Edition, Oxford University Press, 2013 (“Cassese 2013”), ទំព័រ ៩៨។

¹³² អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានផ្តល់គោលការណ៍ណែនាំខ្លះៗទាក់ទងនឹងវិធានការត្រូវអនុវត្តនៅក្នុងការពិនិត្យមើលថាតើ អំពើជាក់លាក់ទាំងឡាយនោះអាចចាត់ទុកជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃបទឧក្រិដ្ឋដូចមានចែងដែរឬទេ។ នៅពេលសម្រេច លើមូលដ្ឋាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខក្នុងសំណុំរឿង ០០១ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តបំពេញកិច្ចពិនិត្យតាមអំណាចធានាសិទ្ធិ របស់ខ្លួន “ថាតើអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈដូចបានកើតឡើងនៅ ស-២១ អាចបង្កើតបានជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃបទ ទារុណកម្មនៅក្នុងអំឡុងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក ដែរឬទេ” (*សូមមើល* សាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ១៨៤-២១០)។ វាបង្ហាញច្បាស់ថា នៅក្នុងពេលពិនិត្យបែបនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក្រោយពីបានរកឃើញថា ទារុណ

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

មូលដ្ឋាន ខ៖ [REDACTED] មិនអាចប្រមើលមើល និងមិនដឹងច្បាប់នៅក្នុងអំឡុងឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ ដែល ចែងថា អំពើនៃការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំអាចនាំឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។

11. នៅក្នុងការព្យាយាមស្វែងរកនិយមន័យដែលមានអត្ថិភាពក្នុងច្បាប់នៅមុនឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ ចំពោះពាក្យ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានសម្រេចលើបញ្ជីស្តីពី ប្រភពនានាដែលពន្យល់រៀបរាប់លម្អិតអំពីប្លូសកល¹³³ និងការវិវឌ្ឍនានានៅក្នុងយុត្តិសាស្ត្រ ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរស្តីពីនិយមន័យនោះ¹³⁴។ និយមន័យទាំងអស់ចង្អុលបង្ហាញអំពីការ យល់ជាទូទៅលើប្រភេទអ្វីខ្លះ¹³⁵ដែលត្រូវបានហាមឃាត់នាពេលនោះ មានអត្ថិភាពនៅក្នុងអំឡុង ពេលពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក។

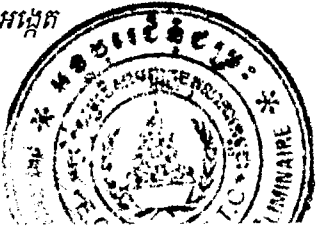
កម្មមានអត្ថិភាពជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដូចមានចែង និងក្រោយពេលកំណត់លើនិយមន័យនៅពេលនោះ ពុំបានបន្តទៅ ពិនិត្យថាតើអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈដែលកំពុងប្តឹងនៅចំពោះមុខនោះគឺជាបទឧក្រិដ្ឋកម្មឯកឯងដែរឬទេ។ ផ្ទុយមកវិញ អង្គជំនុំ ជម្រះតុលាការកំពូលបានបន្តធ្វើការប្រៀបធៀបសំអាងហេតុលើអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈនោះជាមួយនឹងនិយមន័យនៃទារុណកម្ម ដោយសារវាមានចែងនៅក្នុងអំឡុងពេលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការពេលវេលារបស់ អ.វ.ត.ក។

¹³³ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៨៣៖ “និយមន័យនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀតត្រូវបានចងក្រង តាមគោលការណ៍ VI(គ) នៃគោលការណ៍ Nuremberg គឺសម្រាប់ចេញពីបុព្វកថានៃសេចក្តីប្រកាសនៅទីក្រុង St. Petersburg នៅឆ្នាំ១៨៦៨ និង Martens Clause នៅក្នុងអនុសញ្ញាទីក្រុងឡាអេឡា ១៨៩៩ និងឆ្នាំ ១៩០៧ ដែលបានអំពាវនាវឱ្យ “ប្រើប្រាស់ ទំនៀមទម្លាប់ដែលបានបង្កើតឡើងដោយប្រជាជនដែលមានអារម្មណ៍ខ្ពស់ពីច្បាប់មនុស្សធម៌ និងការបង្កាប់បញ្ជានៃមនសិការ សាធារណៈ” ជាការការពារបន្ទាប់បន្សំប្រឆាំងនឹងអំពើដែលមិនត្រូវបានហាមឃាត់ជាក់លាក់នៅក្នុងអត្ថបទនៃអនុសញ្ញាទីក្រុង ឡាអេឡា។ ទោះបីគោលការណ៍ VI(គ) បានចែងពីអំពើជាក់លាក់ដែលបង្កើតជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងច្បាប់មនុស្សជាតិក៏ដោយ តែគោលការណ៍បានចែងរៀបរាប់ជាច្រើនចំណុច និងបានរួមបញ្ចូលអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ជាប្រភេទដែលនៅសេស សល់ដើម្បីបញ្ជ្រាស់មិនឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរច្បាប់មនុស្សធម៌ទៅក្នុងស្មារតីនៃ Martens Clause។

¹³⁴ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៨៥-៣៩៤។

¹³⁵ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩៥៖ “អាស្រ័យហេតុនេះ ដោយសារត្រឹមត្រូវឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ មានចែងពីធាតុផ្សំរួម និងធាតុផ្សំសក្យានុម័ត អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បទល្មើសសកម្ម ឬ អកម្មមួយដែលរង ការជំទាស់បានបង្កើតជា “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” មួយជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៅពេលដែលអំពើនោះ មានលក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលមានចែងដូចជា ការធ្វើមនុស្សឃាត ការ សម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ ឬ ការនិរទេសដែល៖ ១) វាមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅនឹងជីវិត ឬ សេរីភាពរបស់ មនុស្ស រួមមាន ការធ្វើបាបដែលបណ្តាលឱ្យមានព្យាបាលកម្មធ្ងន់ធ្ងរដល់រាងកាយ និងផ្លូវចិត្តទៅលើមនុស្ស ឬ ២) មានទំនាក់ទំនង ទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិណាមួយដែលបានរៀបរាប់តាមវិធីផ្សេងទៀត។ នៅក្នុងទិដ្ឋភាពនេះ គេអាចប្រមើល

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

- 12. ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមសន្និដ្ឋានថា ទោះបីជាត្រឹមឆ្នាំ ១៩៧៥ ធាតុផ្សំទូទៅនៃអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀតជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ពុំមានចែងចង្អុលបញ្ជាក់ច្បាស់ លាស់ ឬពេញលេញស្របតាមការយល់ឃើញរបស់យើង អំពីធាតុផ្សំទាំងនេះនាពេល បច្ចុប្បន្នក៏ដោយ ក៏គោលការណ៍ដែលថា បុគ្គលម្នាក់អាចតម្រូវឱ្យទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការប្រព្រឹត្តិឧក្រិដ្ឋកម្មដែល “មានលក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា” នឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិផ្សេងទៀតដូចបានរៀបរាប់ក្នុងនោះ ត្រូវបានបង្កើតឡើង ហើយជនជាប់ចោទបានដឹងជារួម ថែមទាំងអាចប្រមើលមើល និងដឹងថាមានច្បាប់ចែងទៀត ផង¹³⁶។
- 13. វាបង្ហាញច្បាស់ថា អំពើបង្ខំប្រជាជនឱ្យប្រព្រឹត្តិអ្វីមួយផ្ទុយនឹងឆន្ទៈខ្លួនឯង ទោះក្នុងវិធីណាមួយក៏ដោយអាចស្ថិតនៅក្នុងនិយមន័យនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” តាមរយៈការចង្អុលបញ្ជាក់ច្បាស់លាស់ពីតុលាការ ដោយផ្អែកលើការប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីនៃ ប្រភេទអំពើដូចគ្នាទៅតាមករណីនីមួយៗ¹³⁷។ គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពពុំរារាំងតុលាការ មិនថានៅថ្នាក់ជាតិ ឬ អន្តរជាតិ មិនឱ្យសម្រេចបញ្ហាណាមួយតាមរយៈការបកស្រាយ និងការបញ្ជាក់បំភ្លឺលើធាតុផ្សំនៃបទឧក្រិដ្ឋជាក់លាក់មួយនោះទេ ឬ “លើអត្ថន័យសម្រាប់កំណត់ធាតុផ្សំជាក់លាក់ណាមួយនៃបទឧក្រិដ្ឋនោះឡើយ”¹³⁸។

មើលជាមុនថា អំពើនានាត្រូវបានហាមឃាត់ដោយបញ្ញត្តិអន្តរជាតិស្តីពីជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានអមនុស្សធម៌ ក៏នឹងត្រូវបានហាមឃាត់ស្រដៀងគ្នានេះដូចឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិផ្សេងទៀត។ និយមន័យនៃពាក្យថា “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ទំនងជាសំដៅដល់អំពើនានាដែលនឹងត្រូវចាត់ទុកជាការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរ ឬ ការបំពានបំពានធ្ងន់ធ្ងរ ដែលក្នុងចំណោមនោះ មានបទប្បញ្ញត្តិទីក្រុងឡាអេឡា១៨៩៩ បទប្បញ្ញត្តិទីក្រុងឡាអេឡា ១៩០៧ អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩២៩ និងអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ ដែលចែងថា អំពើទាំងនោះស្របទៅនឹងលក្ខខណ្ឌតម្រូវជាក់លាក់ដទៃទៀតនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍ទាំងនេះ”។

¹³⁶ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩៦។
¹³⁷ សាលាក្តីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ បានប្រើប្រាស់ទ្រឹស្តីបែបនេះដើម្បីបញ្ជាក់បំភ្លឺច្បាប់ផងដែរ។ សូមមើល សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៨៨-៣៩០។
¹³⁸ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា កថាខណ្ឌ ៩៥៖ “ពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះបានកំណត់ថា បទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់ ឬទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវអត្ថិភាពនៅក្នុងច្បាប់ជាតិ ឬ ច្បាប់អន្តរជាតិនៅពេលអំពើនោះជាបទល្មើស នោះគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពអន្តរជាតិមិនហាមឃាត់អង្គជំនុំជម្រះធ្វើការបកស្រាយ ឬ បំភ្លឺច្បាប់ ឬ ផ្អែកលើសេចក្តីសម្រេចទាំងនោះដែលនៅក្នុងរឿងក្តីដទៃទៀត ក៏បានធ្វើដូច្នោះដែរនោះទេ”។ សូមមើលផងដែរ កថាខណ្ឌ ១០០៖ “ការអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំ

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

14. ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមពុំយល់ឃើញថា ទទ្ទឹករណីរបស់ [REDACTED] លើចំណុចនេះ ចាប់បង្ខំឱ្យដាក់ចេញពីយុត្តិសាស្ត្រទាំងនេះនោះទេ។

មូលដ្ឋាន គ៖ បើទោះជា អ.វ.ត.ក បំពេញកិច្ចត្រឹមត្រូវ “ក្នុងការអនុម័តយកដោយប្រតិសកម្មចំពោះ និយមន័យនៃការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ [...] អំពើបែបនេះមិនមាន “លក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ ប្រហែលគ្នានឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលមានចែងដទៃទៀតឡើយ”។

15. ធាតុផ្សំបទឧក្រិដ្ឋនៃ “អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” រួមទាំងអំពើសកម្ម ឬ អំពើអកម្មរបស់ជន ជាប់ចោទ ឬ បុគ្គលិកក្រោមបង្គាប់របស់ពួកគេ៖

- (i) បង្ខំឱ្យមានការឈឺចាប់រាងកាយ ឬផ្លូវចិត្តយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ឬប្រព្រឹត្តការវាយប្រហារដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ មួយទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិ និង
- (ii) មានចេតនាបង្ខំឱ្យមានការឈឺចាប់រាងកាយ ឬផ្លូវចិត្តយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ឬបង្កើតបានជាការវាយ ប្រហារដ៏ធ្ងន់ធ្ងរមួយទៅលើសេចក្តីថ្លៃថ្នូរជាមនុស្សជាតិរបស់ជនរងគ្រោះនៅពេលប្រព្រឹត្ត អំពើសកម្ម ឬអំពើអកម្មនោះ¹³⁹។

អំពើសកម្ម ឬអំពើអកម្មត្រូវមានលក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង មនុស្សជាតិផ្សេងទៀតដែលមានចែងកំណត់¹⁴⁰។

16. [REDACTED] សន្និដ្ឋានថា ដើម្បីឱ្យអំពើជាក់លាក់មួយមានលក្ខណៈ និងស្ថានទម្ងន់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា នឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិផ្សេងទៀតដែលមានការកំណត់ត្រឹមត្រូវ, អំពើជាក់លាក់នោះ ត្រូវមានលក្ខណៈជាអំពើព្រហ្មទណ្ឌ ពីព្រោះ “ឧក្រិដ្ឋភាពគឺជាផ្នែកនៃលក្ខណៈជាសារវន្តនៃ

ជម្រះត្រូវបានកម្រិតដោយនិយមន័យនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំង[...]ដូចដែលមានកំណត់តាមច្បាប់ [...] នៅពេលដែលអំពើល្មើសត្រូវ បានចោទប្រកាន់បានប្រព្រឹត្តឡើង”។

¹³⁹ សូមមើល សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៧១។ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩៥- ៣៩៦។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៤៣៧ យោងលើ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Dragomir Milošević សំណុំរឿងលេខ IT-98-29/1-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី ១២ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ១០៨។

¹⁴⁰ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៦៧។ សាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ កថាខណ្ឌ ៤៣៨ យោងលើ សាលដីកា សំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩៥-៣៩៦ និងយោងលើ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា គទល់នឹង Krajišnik សំណុំរឿងលេខ IT-00-39-A សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៣៣១។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

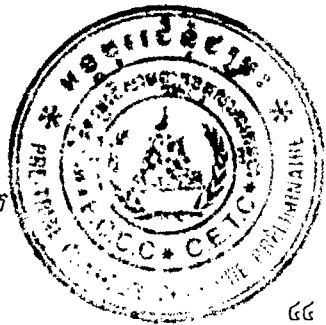

ឧក្រិដ្ឋកម្ម [ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ]ដែលបានកំណត់¹⁴¹។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះពិចារណាលើឃ្លាថា ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើជាក់លាក់មួយត្រូវវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗ ដោយគោរពទៅតាមកាលៈ ទេសៈនៃករណីនីមួយៗ។ ករណីទាំងនេះអាចរួមទាំង “ប្រភេទនៃអំពើសកម្ម ឬអកម្ម បរិបទដែល វាបានកើតឡើង កាលៈទេសៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនរងគ្រោះ រាប់បញ្ចូលទាំង អាយុ ភេទ និងសុខភាព ព្រមទាំងផលប៉ះពាល់ផ្នែកសីលធម៌ ផ្នែកផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តនៃអំពើនោះមកលើជនរងគ្រោះ”¹⁴²។ ទោះបីជាឧក្រិដ្ឋភាពនៃអំពើជាក់លាក់ណាមួយ អាចចង្អុលបញ្ជាក់ទូទៅអំពីភាពធ្ងន់ធ្ងររបស់វាក៏ ដោយ វាក៏ពុំមែនជាកត្តា *កំណត់ជាក់លាក់* ឬជាកត្តាតែមួយគត់ដែលត្រូវពិចារណានោះទេ។

17. ម្យ៉ាងវិញទៀត ដូចអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់ អ.វ.ត.ក ធ្លាប់បានរំលឹករួចមកហើយថា ប្រវត្តិអំពើកន្លងមកមុនមានឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឃើញមានតាំងពីអំឡុងឆ្នាំ ១៨៦៨ ដល់ ឆ្នាំ១៩០៧ ដោយបានយោងលើ “ការរំលោភ “ច្បាប់មនុស្សធម៌” និង “ការរំលោភ [...] ច្បាប់ ជាសារវន្តនៃមនុស្សធម៌”¹⁴³។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានលើកឡើងថា “ការដាក់បញ្ចូល គ្នានៃ “ច្បាប់ និងទំនៀមទម្លាប់សង្គ្រាម” និង “ច្បាប់មនុស្សជាតិ” សន្មតទុកជាមុនយ៉ាងច្បាស់ថា ឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ដែលមានចែងយ៉ាងដូច្នោះកើតចេញពីការរំលោភបំពានលើ *របបគតិយុត្តតិរផ្សេង គ្នា*”¹⁴⁴។ នៅពេលអាន *អត្ថបទដើម*របស់ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោម ឬ “អំពើ អមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ដែលឃើញមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៦(គ) នៃធម្មនុញ្ញរួមប្រឹក ពុំបាន បញ្ចូលពាក្យ “ព្រហ្មទណ្ឌ” នោះទេ ប៉ុន្តែ វារួមមានពាក្យ “អមនុស្សធម៌”។ យោងតាមយុត្តិ សាស្ត្រក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ នៅពេលសម្រេចលើបញ្ហានៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្ស

¹⁴¹ ពាក្យសុំ កថាខណ្ឌ ៣២។
¹⁴² សាលក្រមលើសំណុំរឿង ០០១ កថាខណ្ឌ ៣៦៩។ សូមមើលផងដែរ ពាក្យសុំ លេខយោងជើងទំព័រ ៧៥ និង ៧៦ *យោងលើ រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kupreskic* និងអ្នកផ្សេងទៀត សំណុំរឿងលេខ IT-95-16-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០០ កថាខណ្ឌ ៥៦៦។ *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Kayishema និង Ruzindana* សំណុំរឿងលេខ ICTR-95-1-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៩៩ កថាខណ្ឌ ១៥១ និង *រឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញា តទល់នឹង Vasiljevic* សំណុំរឿងលេខ IT-98-32-T សាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០២ កថាខណ្ឌ ១៦៥។
¹⁴³ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១០២។
¹⁴⁴ សំណុំរឿង ០០១ សាលដីកា កថាខណ្ឌ ១០២។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

ជាតិថាជាការរំលោភលើច្បាប់អន្តរជាតិ ចៅក្រមបានលើកឡើងថា “ជាសង្ខេប ការចោទប្រកាន់ ទោសគឺសំដៅដល់ការចូលរួមផ្នែកមនសិការទៅក្នុងប្រព័ន្ធនៃអំពើសាហាវឃោរឃៅ និងអយុត្តិ ធម៌ ដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងទូទាំងប្រទេស ក្នុងការរំលោភដល់ច្បាប់ស្តីពីសង្គ្រាម និង ច្បាប់ស្តីពីមនុស្សធម៌”¹⁴⁵ ។

- 18. ចំណុចចុងក្រោយ ទាក់ទងនឹងទង្វើករណីដែលថា៖ i) ការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមិនអាច ញែកឱ្យដាច់ពីគ្នាពីការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ក្រោមការរៀបចំ ហើយ ii) ទោះបីជាការរំលោភ លើស្វ័យភាពរបស់បុគ្គល និងសិទ្ធិស្វ័យសម្រេចអាចមានផលប៉ះពាល់ក៏ដោយ ក៏ការខូចខាតដែល បានបណ្តាលមកពីការរំលោភបែបនេះពុំអាចប្រៀបបាននឹងការខូចខាត ដែលកើតចេញពីឧក្រិដ្ឋ កម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិដែលមានចែងកំណត់ត្រឹមត្រូវនោះឡើយ។ ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខា ខាងក្រោមគូសបញ្ជាក់ឡើងថា ការប្រៀបធៀបទាំងនោះជាប់ទាក់ទងនឹងបញ្ហាអង្គច្បាប់ និង អង្គហេតុលាយឡំគ្នា¹⁴⁶ ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅពេលស៊ើបសួរដែលកិច្ច ស៊ើបសួរកំពុងធ្វើឡើង វាជាការធ្វើឡើងមុនដំណាក់កាលនីតិវិធីក្នុងការប្រៀបធៀបណាមួយ ពីព្រោះថា ការវាយតម្លៃថាតើអំពើដូចបានចោទប្រកាន់មានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ ឬ មិនធ្ងន់ធ្ងរនោះ អាចធ្វើឡើងទៅបាន នៅពេលណាកាលៈទេសៈដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ដោយចង្អុលបញ្ជាក់លើ ភាពធ្ងន់ធ្ងរនោះ ត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញថាមានអត្ថិភាពជាមុនសិន។

¹⁴⁵ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩២ យោងលើរឿងក្តី *Justice* ទំព័រ ៩៨៥។ សូមមើលផងដែរ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩៣-៣៩៤៖ “នៅក្នុងរឿងក្តី *គ្រូពេទ្យ* ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាមស្តីពីការប្រព្រឹត្ត “ការពិសោធន៍វេជ្ជសាស្ត្រ” ដោយគ្មានការព្រមព្រៀងប្រឆាំងនឹងប្រជាជនដែលមិនមែនជាតិអាណ្លីម៉ង់ និងកងកម្លាំង ប្រដាប់អាវុធ ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងរកឃើញពិរុទ្ធភាពផងដែរដើម្បីបង្កើតជា “អំពើមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត” ជាឧក្រិដ្ឋ កម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ប្រឆាំងនឹងជនជាតិអាណ្លីម៉ង់។ ៣៩៤. នៅក្នុងរឿងក្តី *រដ្ឋមន្ត្រី* ចុងចោទត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងផ្តន្ទា ទោសតាមបទចោទទី៥ ពីបទ៖ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម និងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ដែលពួកគេបានចូលរួមក្នុងអំពើឃោរឃៅ និងបទល្មើស រួមមាន ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ ការនិរទេស ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការសម្លាប់ចំណាប់ខ្មាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយសារមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ និងសាសនា និង អំពើមនុស្សធម៌ និងអំពើឧក្រិដ្ឋផ្សេងៗទៀតប្រឆាំងនឹងជនជាតិអាណ្លីម៉ង់ និងសមាជិកនៃប្រជាជនស៊ីវិលនៃបណ្តាប្រទេស និងទឹកដីដែលស្ថិតក្រោមការកាន់កាប់បែបប្រទូស្តវាយ ឬ ដែលបានត្រួតត្រាតាមវិធីផ្សេងទៀតដោយប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ [...]” ។

¹⁴⁶ សាលដីកាសំណុំរឿង ០០២/អ.ប.ជ ៧៥ កថាខណ្ឌ ៣៩៧។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ

VI. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

19. សរុបមក ចៅក្រមដែលចុះហត្ថលេខាខាងក្រោមពុំចាត់ទុកអង្គសេចក្តីនៅក្នុងទង្វើករណីណាមួយរបស់ [REDACTED] ដែលថា ការស៊ើបអង្កេតលើអំពើដែលរងការចោទប្រកាន់លើការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំមានកំហុសនោះទេ ពីព្រោះដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម “គឺជាការព្យាយាមមិនស្របច្បាប់ក្នុងការពង្រីកយុត្តាធិការរបស់តុលាការ”។ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃ “អំពើមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត” ដូចដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម¹⁴⁷ ស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក។ ក្រោយពីបានទទួលបណ្តឹងលើបទឧក្រិដ្ឋនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក, ក.ស.ច.ស មានកាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ¹⁴⁸ ដើម្បី “បញ្ជាក់ការពិត”¹⁴⁹។ ការស៊ើបអង្កេតដែលកំពុងបន្តធ្វើឡើងលើអំពើនានាដូចដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម ពុំរំលោភសិទ្ធិនីត្យានុកូលភាពរបស់ [REDACTED] អនុលោមតាមមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយនោះទេ ហេតុដូច្នោះ វាគ្មានកំហុសនីតិវិធីណាមួយដែលបង្កការខូចខាតលើផលប្រយោជន៍របស់គាត់ដែលតម្រូវឱ្យមោឃភាពកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបែបនេះឡើយ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៦

Olivier BEAUVALLET

Kang Jin BAIK

¹⁴⁷ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបន្ថែម កថាខណ្ឌ ១៣៖ “សហព្រះរាជអាជ្ញាមានមូលហេតុនាំឱ្យជឿបានថា អង្គហេតុនានាដូចបានរៀបរាប់ខាងលើរួមបញ្ចូលគ្នាជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតក្នុងយុត្តាធិការរបស់តុលាការ” រួមមាន ប៉ុន្តែមិនកំណត់ត្រឹមឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៃ “ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ ឬ ពូជសាសន៍ និងអំពើមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត”។

¹⁴⁸ វិធាន ៥៥(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖ “ការស៊ើបសួរត្រូវតែធ្វើដោយមានពុំបានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្នុងយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ”។

¹⁴⁹ វិធាន ៥៥(៥) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សេចក្តីពិចារណាលើសំណើរបស់ [REDACTED] សុំឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើមោឃភាពកិច្ចស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបអាពិពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ